

1366

**NUORTEN VANKIEN LAPSUUDEN VÄKIVALTAKOKEMUKSET JA
HEIDÄN VANHEMPIENSA PARISUHDEONGELMAT**

Pro gradu -tutkielma

Tuula Paavilainen

Ohjaaja: Jaana Haapasalo

Jyväskylän yliopisto

Psykologian laitos

Marraskuu 1998

Tiivistelmä

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin nuorten vankien lapsuuden väkivaltakokemusten yhteyksiä heidän vanhempiansa parisuhdeongelmiin. Lisäksi tutkittiin vankien äitien lapsuuden väkivaltakokemusten yhteyksiä myöhemmin puolisosuhteessa ilmenneisiin parisuhdeongelmiin. Tutkimus on osa laajempaa tutkimusprojektia, jossa pyritään selvittämään erityisesti lapsuudessa koetun väkivallan ja laiminlyönnin yhteyksiä myöhempään rikolliseen ja epäsosiaaliseen käyttäytymiseen. Tutkittavana oli 89 miespuolista rikoksenteekijää viidestä suomalaisesta vankilasta. Tutkittavat valittiin satunnaisotantaa käyttäen vuonna 1972 tai myöhemmin syntyneiden miesvankien joukosta ja he olivat tutkimusaineistoa kerätessä 16 - 22 -vuotiaita. Myös osaa tutkittavien vanhemmista haastateltiin. Tässä tutkimuksessa käytettiin tietoja, joita äidit (n = 31) antoivat omasta lapsuudestaan ja parisuhdeongelmistaan pojan isän kanssa. Äidit olivat 33 - 58 -vuotiaita. Aineisto oli retrospektiivinen ja sen keruussa käytettiin perustietolomaketta, strukturoitua haastattelua, Conflict Tactics Scales (CTS) -kyselylomakkeen pohjalta suunniteltuja versioita (toinen poikia ja toinen vanhempia varten) ja asiakirjoja. Tässä tutkimuksessa haastattelutiedoista käytettiin Abuse Forms -osiossa saatuja tietoja. Vanhempien parisuhdeongelmien ja poikaan kohdistetun väkivallan välillä ei tullut ilmi tilastollisesti merkitsevää yhteyttä. Kyseisen yhteyden kannalta ei ollut merkitystä sillä, oliko pojan pahoinpitelijä ollut isä vai äiti. Tutkimuksessa saatiin kuitenkin viitteitä siitä, että parisuhdeongelmien yhteydessä poikaan kohdistui sekä psykologista että fyysistä väkivaltaa todennäköisemmin isän kuin äidin taholta. Kyseiset tulokset saatiin konfiguraatioanalyseissa, joissa vanhempien parisuhdeongelmia indikoitiin sillä, oliko poika nähnyt fyysistä väkivaltaa vanhempiensa välillä. Löydökset vahvistavat aiempia tutkimustuloksia parisuhdeväkivallan ja lapsiin isän taholta kohdistuvan pahoinpitelyn välisestä yhteydestä. Tutkimusongelmia tarkentamalla saatettaisiin saada tärkeää lisätietoa parisuhdeongelmien yhteydestä lapsiin kohdistuvaan väkivaltaan.

Avainsanat: Conflict Tactics Scales, konfiguraatioanalyysi, lasten pahoinpitely, parisuhdeongelmat, rikoksenteekijä

Abstract

This study investigated relationships between childhood abuse experiences of young male prisoners and marital problems of their parents. Additionally it was examined whether there are relationships between childhood abuse experiences of the mothers of the prisoners and later marital problems with their husbands. This study is a part of more expansive survey, which aims to clarify especially connections between childhood violence and neglect experiences and later criminal and asocial behavior. The survey sample consisted of 89 male offenders from five Finnish prisons. The participants were chosen using random sampling from the group of male offenders born 1972 or later prisons and they were 16 - 22 years under the time data gathering. Interviews were made for 31 mothers. Some of the parents of the investigated were also interviewed. In this study was used the information that the mothers (n = 31) gave about their own childhood and marital problems with the father of the boy. Mothers were 33 - 58 years old. The stuff was retrospective and was gathered using general information form, structured interview, two modified versions of Conflict Tactics Scales (CTS) - questionnaire (one for boys and the other one for parents) and files. In this study was used only such information from the interview that was from the part Abuse Forms. There was no statistically significant relationship between the marital problems of the parents and abusing the boy. For this relationship it didn't matter whether the abuser of the boy had been the mother or the father. There were anyway implications about that when parents have marital problems, both psychological and physical violence were aimed to the boy more probably by the father than by the mother. These implications were found in analyses, in which the marital problems of the parents were indicated by if the boy had seen physical violence between his parents. These findings strengthen previous research results about the connection between marital problems and child abuse by father. Specifying the research questions could provide more important information about this connection.

Key words: child abuse, configuration analysis, Conflict Tactics Scales, marital problems, offender

Nuorten vankien lapsuuden väkivaltakokemukset ja heidän vanhempiansa parisuhdeongelmat

Väkivaltaisissa perheissä puolisoiden väliset parisuhdeongelmat, puolisoiväkivalta ja lapsiin kohdistuva väkivalta esiintyvät usein yhdessä (Jouriles, Barling, & O'Leary, 1987; Jouriles & Norwood, 1995; McDonald & Jouriles, 1991; Straus & Kantor, 1994). Monissa ulkomaisissa tutkimuksissa onkin osoitettu, että parisuhteessa ilmenevä väkivaltaisuus on yhteydessä lasten pahoinpitelyyn. McCloskeyn, Figueredon ja Kossin (1995) mukaan lapset joutuvat yleisemmin näkemään väkivaltaa vanhempiansa välillä kuin joutuvat itse vanhempiansa väkivallan uhriksi. Mitä enemmän perheessä on puolison pahoinpitelyä, sitä suurempi kuitenkin on riski, että myös lapsi joutuu fyysisesti väkivaltaisen vanhemman pahoinpitelemäksi (Ross, 1996). Toisaalta on havaittu, että lapset ovat vaarassa joutua kummankin vanhemman väkivallan uhriksi perheissä, joissa mies pahoinpitelee vaimoaan (McCloskey ym., 1995).

Puolisoväkivallan uhrit ovat useimmiten naisia ja harjoittajat miehiä (Pagelow, 1992; Walker, 1984). Naisten parisuhteessa harjoittama fyysinen väkivalta on Campbellin, Millerin, Cardwellin ja Belknapin (1994) mukaan usein puolustautumista puolison väkivallalta. Perheissä, joissa puolisoiväkivaltaa esiintyy, lapsiin kohdistuukin väkivaltaa yleisemmin isän kuin äidin taholta (McCloskey ym., 1995). Elämäntilanteen aiheuttama turhautuminen ja vanhemmuuteen liittyvä stressi saattavat lisätä lasten pahoinpitelyn riskiä myös äidillä, ja toisaalta tämä saattaa kurittaa lastaan kohtuuttomasti pelätessään, että lapsen käyttäytyminen saa puolison käyttäytymään väkivaltaisesti lasta (McKernan McKay, 1994) tai äitiä itseään kohtaan (Jouriles & Norwood, 1995). Toisaalta pahoinpidelty äiti saattaa yrittää suojella lastaan puolisonsa väkivallalta ja asettua näin itse alttiiksi tämän väkivallalle. Lasten pahoinpitelyä koskevassa tutkimuksessa on toistaiseksi melko harvoin tarkasteltu myös vanhempien välisiä konflikteja, vaikka niiden sisällyttäminen tutkimukseen voisi lisätä ymmärrystä lasten pahoinpitelyyn liittyvistä tekijöistä. Lisäksi on kertynyt melko vähän yksityiskohtaisempaa tutkimustietoa vanhempien väkivaltakokemusten, parisuhdeongelmien ja lasten kokeman kotiväkivallan välisistä yhteyksistä perheissä, joissa erilaisten vuorovaikutushäiriöiden ja vanhemmuuden ongelmien riski on suuri. Tässä tutkimuk-

nessä näitä kysymyksiä tarkasteltiin nuorten miespuolisten rikoksenteekijöiden ja heidän vanhempiansa ryhmässä.

Rikoksenteekijät ovat useiden tutkimusten mukaan kokeneet lapsuudessaan tavallista enemmän fyysistä, psykologista ja seksuaalista väkivaltaa ja laiminlyöntiä (Lewis, Mallouh, & Webb, 1989; Widom, 1989). Lisäksi rikoksenteekijät tulevat usein perheistä, joissa vanhemmilla on runsaasti mielenterveyden häiriöitä ja rikollisuutta (Mezzich, 1990) sekä alkoholiongelmia (ks. von Knorring, 1991). Nämä ongelmat voivat osaltaan aiheuttaa ongelmia vanhempien väliseen suhteeseen, jolloin seurauksena voi olla parisuhteen häiriöitä ja puolisoväkivaltaa. Usein perheväkivalta liittyykin vanhempien alkoholinkäyttöön ja siitä seuraaviin vuorovaikutuksen ongelmiin (esim. McGaha & Leoni, 1995; Wolock & Magura, 1996), joskin päihteidenkäyttö saattaa olla väkivaltaisissa perheissä lähinnä tilannetta pahentava tekijä (Salzinger, Feldman, & Hammer, 1993). Alkoholiongelmista kärsivien naisten on havaittu joutuvan muita useammin puolison sanallisen ja fyysisen väkivallan uhriksi (Downs, Miller, & Panek, 1993). Downs ym. (1993) havaitsivat tutkimuksessaan, että naisen alkoholiongelmien ennustivat kielteisen sanallisen vuorovaikutuksen ja kohtalaisen vakavan väkivallan esiintyvyyttä parisuhteessa. Toisaalta vaimon alkoholin käyttö saattaa olla reagointia puolison väkivaltaisuuksiin (Barnett & Fagan, 1993). Alkoholinkäytön ohella parisuhteen erilaisten ongelmien ja äidin mielenterveysongelmien on katsottu olevan yhteydessä vanhemmuuden laatuun ja lapsen myöhempään käyttäytymiseen (Eiden & Leonard, 1996). Vanhempien ongelmat ja lapseen liittyvät stressitekijät vaikuttavatkin yhdessä pahoinpitelyn esiintymiseen perheessä (Holden & Banez, 1996).

Sekä puolisoväkivalta että lapsiin kohdistuva väkivalta on todennäköisempää silloin, kun vanhemmat ovat kokeneet omassa lapsuudessaan väkivaltaa (esim. Cappell & Heiner, 1990; Merrill, Hervig & Milner, 1996). Ylisukupolvisen väkivallan kierteen käsitteellä viitataan siihen, että pahoinpitelevät vanhemmat ovat usein itse joutuneet väkivallan kohteeksi lapsena (Egeland, 1993). Voidaan olettaa, että osa rikoksenteekijöiden vanhemmista on joutunut pahoinpidellyksi lapsuudenkodissaan, ja siirtää omat kokemuksensa seuraavaan sukupolveen. Puolisonsa pahoinpitelemät naiset ovat usein olleet väkivallan uhreja jo lapsena ja myöhemmin parisuhteissaan (Follingsstad, Laughlin, Polek, Rutledge & Hause, 1991), joskaan kyseinen kehityskulun malli ei ole saanut tukea kaikissa aiheita käsittelevissä tutkimuksissa (esim. Cascardi, O'Leary,

Lawrence, & Schlee, 1995). Tiedetään myös, että parisuhteessaan väkivaltaa kokevat todennäköisemmin naiset ja miehet, joiden lapsuudenperheessä on esiintynyt vanhempien välistä väkivaltaa (Cappell & Heiner, 1990; Merrill ym., 1996). Naisilla, jotka ovat itse joutuneet lapsena vanhempiansa väkivallan uhriksi, parisuhteessa esiintyvä väkivalta saattaa lisätä omien lasten pahoinpitelyn riskiä (Merrill ym., 1996).

Beltin ja Abidinin (1996) tutkimuksessa todettiin, että naisiin lapsuudessa kohdistunut sanallinen aggressio ennusti heidän myöhempiä parisuhdeongelmiaan aviopuolison kanssa, kun vanhempien taholta koettu huolenpito sen sijaan ennusti parisuhteen syvällisyyttä. Lapsuudessa vanhempien taholta koetun emotionaalisen väkivallan on todettu ennakoivan paitsi tyytyväisyyttä avioliittoon myös puolison taholta koettua väkivaltaa (Cascardi ym., 1995). Voidaankin kysyä, onko lapsuudessaan väkivaltaa kokeneilla naisilla muita naisia suurempi alttius joutua väkivaltaisiin ja ongelmallisiin parisuhteisiin. Useimpien tutkijoiden mielestä pahoinpideltyjen naisten psykologiset eroavaisuudet muihin naisiin nähden ovat pikemminkin seurausta pahoinpitelystä kuin sitä jouduttavia tai aiheuttavia tekijöitä (Holtzworth-Munroe, Smutzler, & Sandin, 1997). Pahoinpidellyt naiset voivat sietää puolisonsa epäasianmukaista käyttäytymistä muita naisia enemmän, mikä usein mahdollistaa väkivallan jatkumisen ja murentaa vähitellen naisten itsetuntoa (Campbell ym., 1994). Samalla väkivalta voi kohdistua myös lapsiin, kun itsekin pahoinpidelty perheen äiti ei kykene irtautumaan suhteesta ja suojelemaan lapsiaan väkivallalta. Tosin kumpi tahansa vanhemmista saattaa käyttää lasta vanhempien välisessä suhteessa ilmenevän koston ja kontrollin välikappaleena (McCloskey ym., 1994). Jos lapsi joutuu seuraamaan vanhempiansa välistä väkivaltaa, on hän vaarassa joutua mukaan vanhempiansa konflikteihin ja tätä kautta vanhempiansa väkivallan uhriksi (Fincham & Osborne, 1993).

Sekä suomalaisten että ulkomaisten tutkimusten mukaan lapsiin kohdistuu vakavaa väkivaltaa enemmän isän ja lievempää enemmän äidin taholta (esim. Sariola & Uutela, 1992). Äidin ja isän ominaisuuksista väkivaltaisissa perheissä on saatu jonkin verran tutkimustietoa. Silberin, Bermannin, Hendersonin ja Lehmanin (1993) tutkimuksessa väkivaltaisten perheiden isät, jotka olivat perheessään pääasiallisia pahoinpitelijöitä, kohdistivat muihin perheenjäseniin kontrollia, pakottamista ja kritiikkiä enemmän kuin isät perheissä, joissa ei esiintynyt väkivaltaa. Toisaalta

väkivaltaisissa perheissä myös vaimo ja pahoinpidellyt lapset kritisoivat isää enemmän ja olivat hänen kanssaan harvemmin samaa mieltä asioista kuin vaimot ja lapset perheissä, joissa pahoinpitelyä ei esiintynyt. Kun väkivaltainen puoliso on mies, ovat lapset suuremmissa vaarassa joutua tämän fyysisen väkivallan uhreiksi kuin äidin ollessa pahoinpitelevä puoliso (Ross, 1996). Silberin ym. (1993) mielestä olisikin tarkoin vertailtava perheitä, joissa pahoinpitelijä on isä, perheisiin, joissa pahoinpitelijä on äiti, ja selvitettävä tarkemmin puolisoitten välisten konfliktien osuutta lasten pahoinpitelyyn kyseisissä ryhmissä.

Parisuhdeväkivaltaan ja parisuhdeongelmiin liittyvää tutkimusta on toistaiseksi tehty hyvin vähän sellaisista ryhmistä, joissa vanhempien väliset konfliktit voivat olla yleisiä. Eräs tällainen ryhmä ovat rikoksentekijät, joiden vanhemmilla on usein havaittu olevan runsaasti parisuhdeongelmia (esim. Klein, Forehand, Armistead, & Long, 1997). Tässä tutkimuksessa haluttiin selvittää rikoksentekijöiden lapsuuden väkivalta- ja parisuhdekokemusten yhteyksiä heidän vanhempiansa parisuhdeongelmiin ja rikoksentekijöiden vanhempien omien lapsuuden väkivalta- ja parisuhdekokemusten yhteyttä heidän myöhempiin parisuhdeongelmiinsa aikuisiän perheessä. Aluksi tarkasteltiin sitä, olivatko rikoksentekijöiden itse ilmoittamat lapsuuden väkivalta- ja parisuhdekokemukset yhteydessä heidän äitiensä ilmoittamiin parisuhdeongelmiin. Aikaisemman tutkimuksen pohjalta voitaisiin olettaa, että väkivaltaa kokeneet pojat tulisivat perheistä, joissa äidit ovat alttiita kokemaan parisuhteessaan monenlaisia ongelmia.

Toiseksi tutkittiin, oliko pojan ilmoittamien väkivalta- ja parisuhdekokemusten ja äidin ilmoittamien parisuhdeongelmien yhteys erilainen, kun poikaan oli kohdistunut väkivaltaa äidin, isän tai kummankin vanhemman taholta. Tällä kysymyksellä haluttiin tuoda lisäselvitystä äidin ja isän harjoittaman väkivallan ja puolisoitten parisuhdeongelmien mahdollisiin erilaisiin yhteyksiin.

Kolmanneksi selvitettiin äitien uhrikokemuksen toistumista parisuhteessa ja tutkittiin, oliko lapsena väkivaltaa kokeneilla äideillä enemmän parisuhdeongelmia aikuisiän perheessä kuin äideillä, jotka eivät olleet kokeneet lapsuudessaan väkivaltaa. Oletuksena oli, että paljon väkivaltaa kokeneilla äideillä olisi alttiutta toistaa uhrikokemustaan ja ajautua ongelmallisiin parisuhteisiin.

Menetelmä

Osanottajat

Tutkimus toteutettiin osana laajempaa tutkimusprojektia, jonka tavoitteena on saada tietoa vanhempien taholta koetun väkivallan ja laiminlyönnin merkityksestä lapsen psyykkiselle kehitykselle. Erityisen tarkastelun kohteena tutkimusprojektissa on lapsuudessa koetun väkivallan ja laiminlyönnin yhteys myöhempään rikolliseen ja epäsosiaaliseen käyttäytymiseen. Kyseessä on poikkileikkaustutkimus, jossa saadut tiedot ovat retrospektiivisiä. Aineisto projektia varten kerättiin vuosina 1994 - 1995. Tutkittavina oli 89 nuorta miespuolista rikoksenteijää yhteensä viidestä suomalaisesta vankilasta: yhdestä nuorisovankilasta ja neljästä muusta vankilasta. Tutkittavat valittiin satunnaisotantaa käyttäen vuonna 1972 tai myöhemmin syntyneiden miesvankien joukosta, joten he olivat tutkimusaineistoa kerätessä 16 - 22 -vuotiaita ($M = 20.31$, $SD = 1.37$ vuotta). Nuoria rikoksenteijöitä otokseen valittiin siksi, että heistä oletettiin löytyvän enemmän arkistoitua tietoa - esimerkiksi lastensuojeluviranomaisten hallussa olevia tietoja - kuin vanhemmista vangeista, ja heidän myös oletettiin muistavan lapsuudenkokemuksiaan vanhempia vankeja paremmin (Haapasalo & Hämäläinen, 1996). Tutkittavien opinnoissa suoriutumisessa ja sosioekonomisessa asemassa, jota arvioitiin peruskoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen avulla, ei ollut suuria eroja (Haapasalo & Hämäläinen, 1996). Tutkimuksen ajankohtana kaikki tutkittavat suorittivat vankeusrangaistustaan. Tutkimukseen pyydetystä vangeista 74 % suostui osallistumaan siihen. Kieltäytymisprosentti oli 0 - 40 % eri vankiloissa. Korkein se oli niissä kolmessa vankilassa, joissa pidetyissä informaatiokokouksissa oli vartija paikalla.

Myös tutkittavien rikoksenteijöiden vanhempiin otettiin yhteyttä ja heitä haastateltiin, mikäli siihen saatiin lupa tutkittavalta. Kirje lähetettiin 54 vanhemmalle, joista viisi (9 %) ei vastannut ja seitsemän (13 %) kieltäytyi osallistumasta tutkimukseen. 31 biologiseen äitiin ja 11 biologiseen isään otettiin yhteyttä haastattelua varten ja heistä jokaista haastateltiin. Yhden isän antamat tiedot olivat niin puutteelliset, että ne oli jätettävä pois lopullisesta aineistosta. Täten käytettävissä olevassa tutkimusaineistossa äitien lukumäärä oli 31 ja isien 10. Tutkimuksessa mukana olleet äidit olivat 33 - 58 -vuotiaita ($M = 49.29$, $SD = 5.23$) ja isät 33-65 vuotiaita ($M = 48.67$, $SD =$

6.01). Vanhempien antamista tiedoista käytettiin tässä tutkimuksessa tietoja, joita äidit antoivat omasta lapsuudestaan ja parisuhdeongelmistaan pojan isän kanssa.

Tutkimusmenetelmät

Perustietolomake. Sekä tutkittavat rikoksenteikijät että heidän vanhempansa täyttivät perustietolomakkeen. Kaikilta vastaajilta kysyttiin henkilötietoja, asuinolosuhteita koskevia tietoja (tutkittavilla: ennen vankilaan joutumista), perheryhmää, koulutusta, ammattia ja palkkaa. Lisäksi rikoksenteikijöiltä kysyttiin vanhempia koskevia tietoja, ja vanhemmilta vastaavasti lapsia koskevia tietoja.

Rikoksenteikijöiden haastattelu. Jokaista tutkittavaa haastateltiin strukturoitua neliosaista haastattelumenetelmää käyttäen. Haastattelijoina toimi yhteensä viisi psykologia. Tässä tutkimuksessa käytetyt tiedot perustuvat haastattelun toiseen osioon, Abuse Forms -haastatteluun (ks. Liite 2). Abuse Forms -haastattelu suunniteltiin Hartin, Germainin ja Brassardin (1987) esittämien psykologisen väkivallan muotojen, Zuravinin (1991) esittämän laiminlyönnin luokkien ja Barnettin, Manlyn ja Cicchettin (1993) esittämien kaltoinkohtelun ilmenemismuotojen pohjalta (Haapasalo & Hämäläinen, 1996). Haastattelun avulla arvioitiin sitä, kuinka monta kertaa keskimäärin (ei koskaan, kerran, kahdesti, 3 - 4 kertaa, 5 - 9 kertaa, 10 kertaa tai useammin) tutkittava oli kokenut fyysisen ja seksuaalisen väkivallan muotoja lapsuudessaan (alle 15-vuotiaana) tai kuinka usein (ei koskaan, harvoin, toisinaan, usein, jatkuvasti) tutkittava oli kokenut psykologisen väkivallan ja laiminlyönnin määrättyjä muotoja vanhempiensa tai hoitajiensa taholta asuessaan heidän kanssaan.

Abuse Forms -haastattelussa on eritelty 20 fyysisen väkivallan, 11 seksuaalisen väkivallan, 67 psykologisen väkivallan ja 44 laiminlyönnin muotoa. Lisäksi tutkittavilta kysyttiin pääasiallista väkivallan harjoittajaa (äiti/äitipuoli, isä/isäpuoli, molemmat vanhemmat) sekä fyysisestä ja seksuaalisesta väkivallasta aiheutuneita fyysisiä seurauksia (esim. kipu, mustelmat/ruhjevammat, luunmurtumat, aivotärähdys, jäljet iholla, sukupuolitaudit, pysyvä vamma, hengenvaara). Tässä tutkimuksessa käytettiin fyysisen ja psykologisen väkivallan käytöstä ja väkivallan harjoittajasta saatuja tietoja. Abuse Forms -haastattelun muuttuja-asteikkojen rakenteita tällä aineistolla tarkasteltiin faktorianalyysin, joiden tulokset on esitetty Liitteessä 1.

Conflict Tactics Scales (CTS) -kysely. Strausin (Straus, 1992) kehittämän Conflict Tactics Scales (CTS) -kyselylomakkeen pohjalta suunniteltiin tätä tutkimusprojektia varten kaksi versiota (ks. Liite 3), toinen rikoksentekijöitä ja toinen heidän vanhempiaan varten (Haapasalo & Hämäläinen, 1996). Rikoksentekijöiltä kysyttiin heidän vanhempiinsa, äidin heihin ja isän heihin kohdistamasta käyttäytymisestä. Vanhemmille esitetyt kysymykset sen sijaan koskivat vain heidän omaa ja puolisonsa käyttäytymistä. Kysymykset käännettiin kyselyä varten suomeksi ja sen jälkeen alkuperäiselle kielelle englanniksi normaalia takaisinkäännös menetelmää käyttäen.

CTS- kyselyn avulla arvioidaan dyadisissa suhteissa käytettyjen konfliktitaktiikoiden vakavuusastetta ja useutta (dyadisista suhteita ovat esimerkiksi pojan ja isän sekä pojan ja äidin välinen suhde). Kyselyssä konfliktitaktiikat on jaettu kolmeen pääluokkaan, jotka ovat (1) Järkeily, (2) Sanallinen aggressio ja (3) Fyysinen väkivalta. Fyysisen väkivallan alaluokka voidaan vielä jakaa kolmeen osaan: Lievä väkivalta, Vakava väkivalta ja Raju väkivalta. Myös väkivallan aste voidaan luokitella: Ei väkivaltaa, Lievä väkivalta ja Vakava väkivalta (Straus, 1992). CTS-kyselyn muuttujasteikkojen rakennetarkastelujen tulokset tämän aineiston osalta ovat nähtävillä Liitteessä 1.

Alkuperäisessä CTS-kyselylomakkeessa tutkittavalta kysytään tapahtumia kuluneen vuoden ajalta, ja kyselyä on kritisoitu väittämällä, että yhden vuoden viiteaika on vääristymättömien vastausten saamiseksi liian pitkä (Straus, 1992). Jos vastaaja kertoo monia vuosia aiemmin tapahtuneista asioista, ei yhden vuoden aikajakso kuitenkaan ole välttämättä liian pitkä, ja voidaan olettaa, että yhden vuoden aikajakso olisi sopivan pituinen heijastamaan vastaajan lapsuudessa käytettyjä konfliktitaktiikoita (Haapasalo, 1997). Tästä syystä tässä tutkimuksessa vastaajia pyydettiin ajattelemaan tiettyä vuotta elämästään aikana, jolloin hän on ollut alle 15-vuotias ja asunut kotona, ja antamaan vastauksensa tämän ajanjakson aikaisista tapahtumista. Konfliktitaktiikoiden useutta arvioitiin seuraavan asteikon avulla: 0 = ei koskaan, 1 = kerran, 2 = kahdesti tai kolmesti, 3 = usein, mutta ei kuukausittain, 4 = noin kerran kuukaudessa, 5 = useammin kuin kerran kuukaudessa.

CTS-kyselyn järkeilyskaalan reliabiliteetti on useimmissa tutkimuksissa ollut tasoltaan alhainen, ja verbaalisen aggression asteikon ja väkivalta-asteikkojen sisäiset reliabiliteetit ovat olleet pääasiallisesti vähintään keskimääräistä tasoa (Straus,

1990). Järkeilyskaalan reliabiliteetti oli myös tässä aineistossa matala lähes jokaisen tapauksen osalta, kun sen sijaan verbaalisen aggression asteikon reliabiliteetti oli isien vastauksia lukuun ottamatta hyvä (Haapasalo, 1997). Poikien vastauksissa äidin poikaan kohdistamaa väkivaltaa kuvaavan asteikon reliabiliteetti oli .65, ja isän poikaan kohdistaman väkivallan asteikon reliabiliteetti oli .81. Koko CTS-asteikon sisäinen alfareliabiliteetti oli pojan arvioissa äidin käyttämistä konfliktitaktiikoista .57 ja isän käyttämistä konfliktitaktiikoista .68. Validiteetin osalta eniten todisteita on saatu konstruktiovaliditeetista (Straus, 1990). Widomin ja Shepardin (1996) tutkimuksessa vakavan väkivallan ja rajun väkivallan asteikoilla oli paras erotteluväliteetti.

Vanhempien haastattelu. Myös vanhempien haastattelu oli strukturoitu, ja se koostui kahdeksasta pääosiesta. Haastattelijoina toimi yhteensä kuusi psykologia. Tässä tutkimuksessa tarvittiin Abuse Forms -haastatteluosiossa poikien äideiltä saatuja tietoja, jotka koskivat heidän omia lapsuudenaikaisia kaltoinkohtelukokemuksiaan, ja tietoja, joita äidit antoivat parisuhteestaan pojan isän kanssa ja sen ongelmista. Abuse Forms -asteikon sisältö oli vanhemmilla sama kuin pojilla.

Asiakirjatiedot. Tutkittavien lapsuuden pahoinpitely- ja laiminlöyntikokemuksia arvioitiin haastattelun ja kyselyn lisäksi myös asiakirjatietojen avulla, joita kerättiin mm. lastensuojeluviranomaisilta, perheneuvoloista ja sairaaloista. Asiakirjat tarjosivat tietoa tutkittavien sekä lapsuus- että nuoruusajalta. Asiakirjatietoja ei saatu 11 tutkittavasta ollenkaan, joten asiakirjatietojen pohjalta muodostetuissa muuttujissa (ks. Liite 4) voitiin ottaa huomioon ainoastaan 78 poikaa koskevat tiedot. Tutkittavien vanhemmista ei vastaavia asiakirjatietoja ollut saatavissa, joten kaikki äitien lapsuuden väkivaltakokemuksia kuvaavat muuttajat perustuvat äitien omaan ilmoitukseen.

Tutkimuksen kulku

Tutkimushenkilöiden hankinnassa ei käytetty kannustimia, ja jokainen tutkittava allekirjoitti informoidun suostumuksen ennen tutkimukseen osallistumistaan. Rikoksentekejöitä haastateltiin vankilassa, ja heidän haastattelussaan käytettiin apuna kannettavaa tietokonetta. Rikoksentekejöiden vanhempia haastateltiin joko heidän kodeissaan tai psykologian laitoksella. Haastattelu ja kyselylomakkeiden kysymyksiin vastaaminen kestivät kunkin tutkittavan henkilön osalta yhteensä 4 - 6 tuntia.

Asiakirjatietojen saamiseksi rikoksentekijöille annettiin lista erilaisista toimistoista ja laitoksista, ja heitä pyydettiin ilmoittamaan ne paikat, joissa he olivat olleet asiakkaina lapsuudessaan ja nuoruudessaan. Jokaista tutkittavaa pyydettiin allekirjoittamaan kirjallinen suostumus häntä koskevien asiakirjatietojen käytölle tutkimusprojektissa. Tämän jälkeen eri tahoille lähetettiin asiakirjajäljennöksiä koskeva pyyntö liitteenään tutkittavalta saatu kirjallinen suostumus.

Keskeiset muuttajat

Pojan kokema väkivalta, Abuse Forms -haastattelu. Poikaan kohdistunutta väkivaltaa kuvaavista kahdeksasta, pojan Abuse Forms -haastattelussa antamiin tietoihin perustuvasta muuttujasta käytettiin tässä seuraavia kuutta muuttujaa: (1) *Pojan kokema yleinen väkivalta.* Yleistä väkivaltaa kuvaava muuttuja sisälsi neljä väkivallan ilmenemismuotoa: läimäytetty tai lyöty kädellä; työnnetty, tönitty, kaadettu tai ravistettu; tukistettu; pakotettu syömään jotakin, joka ei ole ruokaa. (2) *Pojan kokema vakava väkivalta.* Vakavan väkivallan muuttuja sisälsi kuusi väkivallan ilmenemismuotoa: lyöty nyrkillä; lyöty esineellä; heitetty jollakin esineellä; potkaistu; syljetty tai purtu; hakattu. (3) *Pojan kokema raju väkivalta.* Rajua väkivaltaa kuvaamaan käytetty muuttuja sisälsi yhdeksän erilaista väkivallan ilmenemismuotoa: poltettu jollakin; pistelty neuloilla tai muilla esineillä; viillelty tai leikattu jollakin esineellä; sidottu tai riiputettu niin, että tunsi kipua; huumattu alkoholilla tai lääkkeillä; kuristettu tai tukehdutettu; heitetty johonkin tai päin jotakin; ammuttu; kidutettu. (4) *Pojan kokeman väkivallan painotettu väkivaltaindeksi.* Painotetussa väkivaltaindeksissä kullekin väkivallan muodolle annettiin painoarvo 1, 2, 3 tai 4 väkivallan vakavuuden perusteella (ks. Haapasalo & Hämäläinen, 1996). (5) *Pojan kokema fyysinen väkivalta.* Fyysisen väkivallan muuttuja oli väkivallan kaikkien 20 ilmenemismuodon pohjalta laskettu kokonaissumma ($M = 14.35$, $SD = 11.02$). Se sisälsi Lievän väkivallan, Vakavan väkivallan ja Rajun väkivallan muuttujien alakohdat ja alakohdan Muut väkivallan muodot. (6) *Pojan kokema psykologinen väkivalta.* Pojan kokemaa psykologista väkivaltaa kuvaamaan käytettiin 67 psykologisen väkivallan muodon pohjalta laskettua kokonaissummaa ($M = 40.20$, $SD = 29.25$). Se sisälsi seuraavat alaluokat: sanallinen väkivalta; hyljeksintä; syyttäminen; pilkkaaminen ja nöyryyttäminen; lapsen kohdistuvat liian korkeat tai epätarkoi-

tuksenmukaiset odotukset; pelottelu; eristäminen; liikkumisen ja ympäristön tutkimisen estäminen; moraalinen turmeleminen; hyväksikäyttö ja eläminen vaarallisissa tai hyvin epävakaisissa oloissa.

Pojan kokema väkivalta, CTS-kysely. Pojan CTS-kyselyssä antamiin vastauksiin perustuvilla kuusiluokkaisilla muuttujilla kuvattiin poikaan kohdistuneen väkivallan vakavuutta erikseen isän ja äidin osalta (äidin tai isän harjoittama yleinen väkivalta, vakava väkivalta, sanallinen aggressio ja järkeilytaktiikan käyttö). Muuttujaluokat olivat: ei koskaan; kerran; kahdesti tai kolmesti; usein, mutta ei kuukausittain; noin kerran kuukaudessa; useammin kuin kerran kuukaudessa. Muuttujia käytettiin ensimmäisen tutkimusosion korrelaatiotarkasteluissa ja ristiintaulukoinneissa, ja ristiintaulukoiteja varten ne dikotomisoitiin (esiintyy vs. ei esiinny).

Poikaan kohdistuneen väkivallan harjoittaja. Poikaan kohdistuneen fyysisen ja psykologisen väkivallan harjoittajaa kuvattiin molempia omilla muuttujillaan, jotka perustuivat pojan haastattelussa antamaan ilmoitukseen siitä, oliko väkivallan harjoittajana äiti, isä vai molemmat.

Asiakirjoissa mainittu poikaan kohdistunut ruumiillinen kuritus tai väkivalta. Poikaan vanhempien taholta kohdistunutta ruumiillista kuritusta ja väkivaltaa tarkasteltiin myös asiakirjoissa olevien mainintojen perusteella. Tässä käytettiin kaksiluokkaista muuttujaa (on mainittu vs. ei ole mainittu asiakirjoissa ruumiillisesta kurituksesta tai väkivallasta).

Pojan kotona näkemä fyysinen väkivalta. Poikaan kotona kohdistunutta väkivaltaa koskevien tietojen lisäksi tarvittiin tietoja myös siitä, onko hän nähnyt fyysistä väkivaltaa kotonaan. Tätä kuvattiin asiakirjoihin perustuvalla kaksiluokkaisella muuttujalla (on nähnyt vs. ei ole nähnyt väkivaltaa kotona asiakirjojen mukaan).

Vanhempien parisuhdeongelmat. Äidin haastattelussa antamat, parisuhdeongelmia pojan isän kanssa koskevat tiedot tiivistettiin summamuuttujaksi, joka käsitti seuraavat 17 parisuhteen ongelmamuotoa (esiintyy vs. ei esiinny): päihdeongelmat; mielenterveysongelmat; uskottomuus; seksielämän vaikeudet; liiallinen mustasukkaisuus; tappelut, joissa kumpikin lyö toista; yksipuolinen hakkaaminen, jossa vain toinen lyö; seksuaalinen väkivalta; muu ruumiillinen väkivalta; mykkäkoulu; ilkeä nimittely; huutaminen; nöyryyttäminen; uhkailu; kiristys; pelottelu; muu henkinen väkivalta. Lisäksi jokaista parisuhteen ongelmamuotoa varten oli oma kaksiluokkainen muuttu-

jansa (on ollut vs. ei ole ollut kyseistä ongelmaa parisuhteessa pojan isän kanssa).

Vanhempien väliset riidat ja pahoinpitely. Vanhempien välisten riitojen ja pahoinpitelyn esiintyvyyttä kuvattiin asiakirjatietoihin perustuvan kolmiluokkaisen muuttujan avulla. Sen luokat olivat: Asiakirjoissa ei mainita ristiriidasta, Vanhempien välisiä ristiriitoja tai jatkuvaa riitelyä ja Puolison pahoinpitelyä.

Vanhempien alkoholiongelmat. Vanhempien alkoholiongelmia kuvaamaan käytetyt muuttajat perustuivat asiakirjatietoihin. Toisen tutkimusosion konfiguraatioanalyysissä alkoholinkäyttöä kuvattiin pojan äidin ja isän osalta erikseen, ja kummassakin tapauksessa muuttuja oli kaksiluokkainen (alkoholinkäyttöä tai alkoholismia vs. ei mainintoja asiakirjoissa). Äidin lapsuuden väkivaltakokemuksia ja myöhemmin ilmenneitä parisuhdeongelmia koskevissa korrelaatiotarkasteluissa äidin alkoholiongelmia kuvattiin muuttujalla, jonka luokat olivat: Alkoholistinen elämäntapa ja Ei mainintoja asiakirjoissa.

Vanhempien avioero. Tieto siitä, olivatko pojan vanhemmat eronneet, saatiin asiakirjoista. Avioeroa kuvaava muuttujaa oli kaksiluokkainen (vanhemmat ovat vs. eivät ole eronneet).

Äidin lapsuudenaikaiset väkivaltakokemukset. Äidin omassa lapsuudessaan vanhempiensa taholta kokemaa fyysistä väkivaltaa kuvattiin kaksiluokkaisella muuttujalla (on vs. ei ole kokenut). Se perustui kaikkeen saatavilla olevaan tietoon, sekä haastatteluun että pojan asiakirjatietoihin. Äitiin lapsuudessa vanhempien taholta kohdistunutta väkivaltaa kuvattiin myös kolmella yksinomaan äidin omaan ilmoitukseen perustuvalla summamuuttujalla. Nämä muuttajat koskivat vanhempien taholta koettua fyysistä väkivaltaa ($M = 7.48$, $SD = 5.70$), psykologista väkivaltaa ($M = .27$, $SD = .27$) ja seksuaalista väkivaltaa ($M = 0.05$, $SD = 0.24$). Summamuuttujan avulla tarkasteltiin myös äidin lapsuudenkodin väkivaltaisuutta ($M = 1.30$, $SD = 0.46$). Kyseinen muuttuja perustui sekä äidin haastattelussa antamiin että pojan asiakirjoista löytyviin tietoihin.

Äidin mielenterveysongelmat, Äidin rikollisuus ja Äidin ikä. Äidin mielenterveysongelmia ja rikollisuutta koskevat tiedot olivat peräisin asiakirjoista, joissa oli ilmoitettu myös äidin syntymävuosi. Äidin mielenterveysongelmia kuvaamaan käytettiin kaksiluokkaista muuttujaa (äidillä psyykkisiä ongelmia vs. ei mainintoja asiakirjoissa). Myös äidin rikollisuutta kuvaava muuttuja oli kaksiluokkainen (äiti

tuomittu rikoksesta vs. ei mainintoja asiakirjoissa).

Perheen taloudellinen tilanne ja Perheen lasten lukumäärä. Perheen taloudellista tilannetta kuvattiin asiakirjatietoihin perustuvalla kaksiluokkaisella muuttujalla (on vs. ei ole ollut taloudellisia vaikeuksia). Myös perheen lasten lukumäärää kuvattiin omalla muuttujallaan, joka sekkin perustui asiakirjoista saatuihin tietoihin.

Tilastolliset analyysimenetelmät

Muuttujien välisiä yhteyksiä tarkasteltiin aluksi ristiintaulukoinnein, χ^2 - testein ja korrelaatioanalysein. Ryhmäerojen tutkimiseen käytettiin t-testejä, Kolmogorov-Smirnovin normaalisuustestejä ja Mann-Whitneyn riippumattomuustestejä. Tutkimuksessa käytettyjen menetelmien muuttuja-asteikkojen rakennetta tutkittiin faktorianalyysien (*Principal Axis Factoring*) avulla. Faktorianalyyseissa käytettiin vinokulmaista Oblimin -rotaatiomenetelmää tulosten tulkittavuuden lisäämiseksi. Faktoreiden reliabiliteetteja arvioitiin Cronbachin alfakerrointen avulla. Vanhempien parisuhdeongelmien ja pojan kokeman väkivallan välisen yhteyden tarkastelemiseksi käytettiin konfiguraatioanalyysia.

Konfiguraatioanalyysi on tavanomaisia parametrisiä metodeja - lähinnä ANOVAA ja MANOVAA - robustimpi (Bergman & Lienert, 1986). Siinä tarkastellaan kaksi- tai kolmiluokkaisia muuttujia tai 2 - 3 muuttujan muodostamia muuttujakombinaatioita kaksisuuntaisissa kontingenssitauluissa. Tilastollinen päättely konfiguraatioanalyysissa perustuu muuttujan tai muuttujakombinaation tyypillisyyteen vs. epätyypillisyyteen (Bergman & El-Khoury, 1986). Muuttuja tai muuttujakombinaatio on tyypillinen eli tyyppi (*type*), kun havaittu frekvenssi on odotettua frekvenssiä tilastollisesti merkitsevästi suurempi. Muussa tapauksessa muuttuja tai muuttujakombinaatio on epätyypillinen, ja sitä kutsutaan antityypiksi (*antitype*). Havaitun ja odotetun frekvenssin välisen eron tilastollista merkitsevyyttä arvioidaan konfiguraatioanalyysissa Bonferronin korjatun todennäköisyyden avulla.

Lopuksi tutkittiin korrelaatiotarkasteluin äidin lapsuudenaikaisten väkivaltakokemusten ja äidin alkoholi- ja mielenterveysongelmien yhteyttä myöhemmin ilmenneisiin parisuhdeongelmiin. Aineiston tilastolliset analyysit toteutettiin SPSS for Win -ohjelman avulla, lukuun ottamatta toiseen tutkimusongelmaan liittyviä konfigu-

raatioanalyyssejä, jotka tehtiin Sleipner-ohjelmalla (Bergman & El-Khoury, 1986). Tilastollinen riskitaso oli kaikissa analyyseissa $\alpha = 0.5$.

Tulokset

Pojan väkivaltakokemukset ja vanhempien parisuhdeongelmat

Haastattelussa 98 % pojista ilmoitti kokeneensa fyysistä väkivaltaa ainakin kerran vanhempiensa taholta. Yleistä väkivaltaa oli kokenut 92 %, vakavaa väkivaltaa 74 % ja rajua väkivaltaa 24 % pojista. Selvästi yleisin väkivallan muoto haastattelutietojen mukaan oli tukistaminen, jota ilmoitti kokeneensa 91 % pojista. Taulukosta 1 käy ilmi myös muiden poikaan kohdistuneiden väkivallan muotojen yleisyys. Pojista 30.5 % ilmoitti fyysisen väkivallan harjoittajaksi yksin äidin, 39 % yksin isän ja 30.5 % molemmat vanhemmat. Lähes kaikki psykologisen väkivallan luokat tulivat esille tässä otoksessa, ja sitä oli kokenut vanhempiensa taholta jokainen tutkittavista. Pojista 23% ilmoitti psykologisen väkivallan harjoittajaksi ainoastaan äidin, 29 % ainoastaan isän ja 44 % molemmat vanhemmat. Osa psykologisen väkivallan harjoittajaa koskevasta tiedosta oli puutteellista, joten se on tässä otettu huomioon ainoastaan 95 %:lla pojista. Poikaan kohdistunut psykologinen väkivalta oli luonnollisestikin yhteydessä pojan kokemaan fyysiseen väkivaltaan, ja tämä yhteys oli merkitsevä ($r = .64$, $p < .001$).

Myös poikien CTS-kyselyssä antamien vastausten mukaan väkivallan harjoittaja oli ollut useammin isä kuin äiti, kun taas järkeilytaktiikkaa oli käyttänyt useammin äiti. Pojista 57 % ilmoitti kokeneensa yleistä väkivaltaa äidin ja 60 % isän taholta. Äidin harjoittaman vakavan väkivallan uhriksi oli joutunut 22 % pojista, ja lähes kaksinkertainen määrä (41 %) isän harjoittaman vakavan väkivallan uhriksi. Äidin taholta sanallista aggressiota ilmoitti kokeneensa 80 %, ja isän taholta 89 % pojista. Poikien ilmoituksen perusteella arvioituna oli järkeilytaktiikkaa vähintään kerran käyttänyt 92 % äideistä ja 80 % isistä. Tämän mukaan jotkut vanhemmista olisivat turvautuneet ongelmatilanteissa aina epätarkoituksenmukaisiin keinoihin. Noin puolella (49 %) pojista oli myös asiakirjoissa mainintoja ruumiillisesta kurituksesta tai väkivallasta.

TAULUKKO 1. Poikaan kohdistunut fyysinen väkivalta (Pojan Abuse Forms -haastattelu; % pojista)

Fyysisen väkivallan muoto	%
1. Lämäytetty tai lyöty kädellä (Y)	58
2. Työnnetty, tönitty, kaadettu tai ravistettu (Y)	47
3. Tukistettu (Y)	91
4. Lyöty nyrkillä (V)	31
5. Lyöty esineellä (V)	62
6. Heitetty esineellä (V)	16
7. Pakotettu syömään jotakin, joka ei ole ruokaa (Y)	7
8. Potkaistu tai potkittu (V)	16
9. Syljetty tai purtu (V)	1
10. Hakattu tai annettu selkään (V)	56
11. Poltettu jollakin (R)	2
12. Pistelty neuloilla tai muilla esineillä (R)	3
13. Viillelly tai leikattu jollakin esineellä (R)	2
14. Sidottu tai riiputettu siten, että tunki kipua (R)	3
15. Huumattu alkoholilla tai lääkkeillä (R)	3
16. Kuristettu tai tukehdutettu (R)	9
17. Heitetty johonkin tai päin jotakin (R)	21
18. Ammuttu (R)	2
19. Kidutettu (R)	2
20. Pahoinpidelty muulla tavoin	11

Huom. Y = Yleinen väkivalta; V = Vakava väkivalta; R = Raju väkivalta; n = 89 lukuun ottamatta muuttujia 1. ja 3. (n = 88), 5. ja 8. (n = 86) ja muuttujaa 20. (n = 84).

Poikaan kohdistuneen fyysisen väkivallan muotojen ja niiden harjoittajan välisiä yhteyksiä tarkasteltiin ristiintaulukointien ja χ^2 -testien avulla. Fyysistä väkivaltaa keskimääräistä vähemmän kokeneista pojista 44 % oli kokenut yleistä väkivaltaa äidin taholta ja 39 % isän taholta keskimääräistä enemmän. Lisäksi keskimääräistä vähemmän fyysistä väkivaltaa kokeneista pojista oli vakavaa väkivaltaa keskimääräistä enemmän kokenut äidin taholta 10 % ja isän taholta 20 %. Pojista, joihin oli kohdistunut keskimääräistä enemmän fyysistä väkivaltaa, oli 77 % kokenut yleistä väkivaltaa äidin taholta, ja 91 % isän taholta keskimääräistä enemmän, ja keskimääräistä enemmän vakavaa väkivaltaa näistä pojista oli kokenut äidin taholta 41 % ja isän taholta 72 %. Tämän mukaan perheissä, joissa poikaan kohdistui väkivaltaa useammin, väkivalta oli myös laadultaan vakavampaa.

Asiakirjojen mukaan oli perheistä 37 %:ssa esiintynyt vanhempien välisiä ristiriitoja tai jatkuvaa riitelyä ja 21 %:ssa puolison pahoinpitelyä. 43 %:lla pojista perheriidoista ei ollut mainintoja siinä joukossa, josta asiakirjatietoja oli (n = 68).

Jokaisella äidin ilmoittamia parisuhteen ongelmia kuvaavalla muuttujalla frekvenssi oli ≥ 1 . Ylivoimaisesti yleisin parisuhteen ongelma oli mykkäkoulu, jota 74 % äideistä ilmoitti olleen parisuhteessaan. Seuraavaksi eniten esiintyi huutamista, päihdeongelmia ja liiallista mustasukkaisuutta. Parisuhteen ongelmien yleisyyttä koskevat tiedot on esitetty tarkemmin Taulukossa 2.

TAULUKKO 2. Äidin ilmoittamien parisuhdeongelmien prosentuaaliset osuudet (% äideistä)

Äidin ilmoittama parisuhteen ongelma	%
1. Päihdeongelmat	40
2. Mielenenterveysongelmat	25
3. Uskottomuus	25
4. Seksielämän vaikeudet	15
5. Liiallinen mustasukkaisuus	40
6. Tappelut, joissa kumpikin lyö toista	10
7. Yksipuolinen hakkaaminen, jossa vain toinen lyö	25
8. Seksuaalinen väkivalta	5
9. Muu ruumiillinen väkivalta	5
10. Mykkäkoulu	74
11. Ilkeä nimittely	30
12. Huutaminen	45
13. Nöyryyttäminen	21
14. Uhkailu	25
15. Kiristys	11
16. Pelottelu	15
17. Muu henkinen väkivalta	20

Huom. Muuttujien "mykkäkoulu", "nöyryyttäminen" ja "kiristys" osalta n = 19, muiden muuttujien osalta n = 20.

Parisuhdeongelmien eri muotojen väliset korrelaatiot ovat nähtävissä äitien väkivaltakokemuksia koskevien tarkastelujen yhteydessä Taulukossa 7. Kuten oli odotettavissakin, useat parisuhdeongelmat olivat yhteydessä toisiinsa. Mielenkiintoista oli havaita, että tappelut, joissa kumpikin lyö toista, olivat merkitsevästi yhteydessä vain ilkeään nimittelyyn, kun yksipuolinen hakkaaminen puolestaan oli merkitsevästi yhteydessä uhkailuun ja muuhun henkiseen väkivaltaan (muuttuja "Muu henkinen väkivalta"). Yleisimmälle parisuhteen ongelmalle, mykkäkoululle, ei löytynyt korrelaatioita. Sen sijaan huutaminen ja liiallinen mustasukkaisuus olivat merkitsevästi yhteydessä ilkeään nimittelyyn ja päihdeongelmat uhkailuun ja pelotteluun.

Myös vanhempien parisuhdeongelmien yhteyttä poikaan kohdistuneeseen väkivaltaan selvitettiin korrelaatioiden avulla. Vastoin alkuperäisiä oletuksia, parisuhdeongelmamuuttuja ei ollut merkitsevästi yhteydessä yhteenkään väkivaltaa kuvaavaan muuttujaan. On tärkeää huomata, että tässä otettiin huomioon ainoastaan parisuhdeongelmien määrä, ei niiden laatua. Vaikka yhteyksiä vanhempien parisuhdeongelmien ja lapsen kohdistuvan välivallan välillä ei tullutkaan esille, suuri osa väkivallan eri muotoja kuvaavista muuttujista korreloi kuitenkin keskenään merkitsevästi, kuten Taulukosta 3 käy ilmi.

Erityisen kiinnostavia olivat äidin ja isän käyttämien konfliktitaktiikoiden väliset yhteydet. Kuten oli oletettavissa, äidin ja isän järkeilynkäyttö korreloivat keskenään merkitsevästi. Muihin konfliktitaktiikoihin tai poikaan kohdistuneeseen väkivaltaan ne sen sijaan eivät olleet yhteydessä. Sanallinen aggressio oli kummankin vanhemman kohdalla yhteydessä myös muihin väkivallan muotoihin, äidin sanallinen aggressio myös isän harjoittamaan väkivaltaan. Vakava väkivalta korreloi muihin väkivallan muotoihin molemmilla vanhemmilla, tosin äidillä ainoastaan hänen itsensä harjoittamaan väkivaltaan ja isällä myös äidin harjoittamaan väkivaltaan. Oli mielenkiintoista havaita, että isän harjoittama vakava väkivalta ei ollut yhteydessä äidin harjoittamaan väkivaltaan muuten kuin äidin sanallisen aggression osalta. Saatu tulos vahvistaa jo aiemmin tehtyä havaintoa siitä, että vakavan väkivallan harjoittaja on ollut useammin isä kuin äiti.

TAULUKKO 3. Vanhempien parisuhdeongelmien ja poikaan äidin ja isän taholta kohdistuneen väkivallan muotojen väliset korrelaatiot

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
1. Parisuhdeongelmat	...														
2. Yleinen väkivalta	-.08	...													
3. Vakava väkivalta	.10	.62***	...												
4. Raju väkivalta	.09	.46***	.43***	...											
5. Painotettu väkivaltaaindeksi	-.02	.77***	.94***	.56***	...										
6. Fyysinen väkivalta	-.06	.87***	.89***	.54***	.97***	...									
7. Psykologinen väkivalta	-.12	.53***	.55***	.38***	.56***	.58***	...								
8. Järkeilytaktiikan käyttö (äiti)	-.09	.08	.01	.04	.02	.05	-.17	...							
9. Sanallinen aggressio (äiti)	-.08	.50***	.27**	.30**	.34**	.39***	.52***	.07	...						
10. Yleinen väkivalta (äiti)	.06	.47***	.37**	.36**	.41***	.46***	.31**	-.01	.49***	...					
11. Vakava väkivalta (äiti)	-.41	.25**	.42***	.25**	.39***	.37***	.37***	-.07	.44***	.46***	...				
12. Järkeilytaktiikan käyttö (isä)	-.14	-.07	-.08	-.19	-.09	-.10	-.03	.57***	.14	-.05	.12	...			
13. Sanallinen aggressio (isä)	.04	.53***	.41***	.41***	.45***	.48***	.55***	.21	.53***	.21	.13	.08	...		
14. Yleinen väkivalta (isä)	.07	.65***	.73***	.73***	.76***	.77***	.52***	.17	.28*	.41***	.20	.03	.50***	...	
15. Vakava väkivalta (isä)	.22	.58***	.67***	.67***	.68***	.69***	.61***	.04	.33**	.20	.14	.01	.54***	.75***	...

Huom. Mikäli ainakin toinen muuttujista oli järjestysasteikollinen käytettiin Spearmanin korrelaatiokerrointa. Jatkuvien muuttujien jakaumien normaalisuus testattiin Kolmogorov-Smirnovin normaalisuustestillä. Jatkuvien muuttujien välisiä yhteyksiä tarkasteltiin Pearsonin korrelaatiokerrointen avulla mikäli kumpikin muuttujista oli normaalisti jakautunut, muussa tapauksessa käytettiin Spearmanin korrelaatiokerrointa.

*** p < .001; ** p < .01; * p < .05

Pojan väkivaltakokemukset, väkivallan harjoittaja ja vanhempien parisuhdeongelmat

Konfiguraatioanalyysien avulla tutkittiin, onko vanhempien parisuhdeongelmien ja poikaan kohdistuneen fyysisen ja psykologisen väkivallan välinen yhteys erilainen, jos väkivallan harjoittajana on ollut äiti, isä tai molemmat. Pojan kokemaa fyysistä väkivaltaa, pojan kokemaa psykologista väkivaltaa ja vanhempien välisiä riitoja kuvaavat summamuuttujat sekä vanhempien välisiä riitoja ja pahoinpitelyä kuvaava kolmiluokkainen muuttuja dikotomisoitiin analyysseja varten. Muuttujien luokkarajana käytettiin niiden keskiarvoa ja tulosten esittämisessä luokat on ilmaistu seuraavasti: keskimääräistä vähemmän = vähän, keskimääräistä enemmän = paljon. Ensimmäisessä, pojan fyysisen väkivallan kokemuksia koskevassa analyysissä parisuhdeongelmia indikoitiin parisuhdeongelmien määrää kuvaavalla summamuuttujalla, joka perustui äidin antamiin tietoihin. Kuten Taulukosta 4 voi nähdä, ei minkään muuttujakombinaation kohdalla tullut ilmi tilastollisesti merkitsevää yhteyttä.

TAULUKKO 4. Pojan kokeman fyysisen väkivallan ja vanhempien parisuhdeongelmien välinen yhteys ja poikaan kohdistuneen fyysisen väkivallan harjoittaja (n = 18)

Missä määrin vanhemmilla on ollut parisuhdeongelmia?	Fyysisen väkivallan harjoittaja	Missä määrin poikaan on kohdistunut fyysistä väkivaltaa lapsena?	Havaitut f	Odotetut f
Vähän	Äiti	Vähän	3	2.17
Vähän	Isä	Vähän	2	2.53
Vähän	Molemmat	Vähän	1	1.81
Vähän	Äiti	Paljon	3	2.17
Vähän	Isä	Paljon	2	2.53
Vähän	Molemmat	Paljon	2	1.81
Paljon	Äiti	Vähän	0	.83
Paljon	Isä	Vähän	2	.97
Paljon	Molemmat	Vähän	1	.69
Paljon	Äiti	Paljon	0	.83
Paljon	Isä	Paljon	1	.97
Paljon	Molemmat	Paljon	1	.69

Huom. Bonferron-korjattu todennäköisyys oli jokaisessa konfiguraatiossa 1.0000, joten yhteyksiä muuttujien välillä ei ollut.

Tilastollisesti merkitseviä yhteyksiä ei tullut esille myöskään analyysissa, jossa käytettiin asiakirjoista saatuja tietoja koskien vanhempien välisiä ristiriitoja, riitelyä ja pahoinpitelyä, eikä myöskään äidin alkoholinkäytön, isän alkoholinkäytön tai avioeron kohdalla. Viitteellisiä, joskaan ei tilastollisesti merkitseviä tuloksia, saatiin kahdella eri muuttujakombinaatiolla analyysissa, jossa vanhempien parisuhdeongelmien indikaattorina oli pojan kotonaan näkemää väkivaltaa kuvaava muuttuja. Tulokset viittaavat sellaisen tilanteen, jossa poika ei ole nähnyt fyysistä väkivaltaa vanhempiensa välillä tai siitä ei ollut tietoa ja isä on kohdistanut poikaan fyysistä väkivaltaa keskimääräistä vähemmän, edustavan antityyppiä. Tässä tilanteessa havaittu frekvenssi jäi siis odotettua frekvenssiä pienemmäksi. Bonferron-korjattu todennäköisyys oli .3345 ja binomitodennäköisyys .0279. Lisäksi saatiin viitteitä sellaisen tilanteen tyypillisyydestä, jossa poika ei ole nähnyt fyysistä väkivaltaa vanhempiensa välillä tai siitä ei ole tietoa, mutta isä on kohdistanut poikaan fyysistä väkivaltaa keskimääräistä enemmän. Tässä havaittu frekvenssi oli siis odotettua frekvenssiä suurempi. Bonferron-korjattu todennäköisyys oli .7831 ja binomitodennäköisyys .0653. Verrattuna muuttujakombinaatioihin, joissa äiti oli mainittu väkivallan harjoittajana, heijastavat nämä tulokset poikaan kohdistuneen fyysisen väkivallan harjoittajasta jo aiemmin tehtyä havaintoa: pahoinpitelijä oli ollut todennäköisemmin isä kuin äiti.

Poikaan kohdistuneen psykologisen väkivallan, sen harjoittajan ja vanhempien parisuhteen ongelmien välistä yhteyttä tutkittiin samojen parisuhdeongelmia kuvaavien muuttujien avulla, joita käytettiin edellä esitetyissä fyysiseen väkivaltaan liittyvissä tarkasteluissa. Missään analyysissa ei millään muuttujakombinaatiolla tullut ilmi tilastollisesti merkitsevää yhteyttä. Kun parisuhdeongelmien indikaattorina käytettiin sitä, oliko poika nähnyt kotona väkivaltaa, saatiin Taulukossa 5 esitetyt tulokset. Ne antavat viitteitä siitä, että kun vanhempien välillä on ollut parisuhdeongelmia, on poikaan kohdistunut psykologista väkivaltaa isän taholta keskimääräistä enemmän.

TAULUKKO 5. Pojan kokeman psykologisen väkivallan yhteys siihen, onko poika nähnyt väkivaltaa lapsuudenperheessään ja poikaan kohdistuneen psykologisen väkivallan harjoittaja (n = 59)

Onko poika nähnyt väkivaltaa vanhempiensa välillä?	Psykologisen väkivallan harjoittaja	Missä määrin poikaan on kohdistunut psykologista väkivaltaa lapsena?	Havaitut f	Odotetut f
Ei nähnyt tai ei tietoa	Äiti	Vähän	10	6.94
Ei nähnyt tai ei tietoa	Isä	Vähän	6	8.33
Ei nähnyt tai ei tietoa	Molemmat	Vähän	13	12.03
Ei nähnyt tai ei tietoa	Äiti	Paljon	4	4.76
Ei nähnyt tai ei tietoa	Isä	Paljon	4	5.71
Ei nähnyt tai ei tietoa	Molemmat	Paljon	9	8.25
On nähnyt	Äiti	Vähän	1	1.96
On nähnyt	Isä	Vähän	3	2.35
On nähnyt	Molemmat	Vähän	2	3.40
On nähnyt	Äiti	Paljon	0	1.34
On nähnyt	Isä	Paljon	5	1.61
On nähnyt	Molemmat	Paljon	2	2.33

Huom. Muuttujakombinaation, jonka mukaan poika oli kokenut psykologista väkivaltaa paljon, väkivallan harjoittaja oli isä ja poika oli nähnyt kotonaan väkivaltaa, Bonferron-korjattu todennäköisyys oli .2710 ja binomitodennäköisyys .0226. Koska havaittu frekvenssi oli odotettua frekvenssiä suurempi, tulokset viittaavat ko. muuttujakombinaation olevan tyyppi.

Myös asiakirjatietoihin perustuvan parisuhdeongelmamuuttujan kohdalla saatiin viitteitä yhteydestä vanhempien välisen väkivallan ja isän poikaan kohdistaman väkivallan välillä. Tulosten mukaan tilanne, jossa vanhempien välillä on ollut jatkuvaa pahoinpitelyä ja poikaan on kohdistunut isän taholta psykologista väkivaltaa paljon, edustaisi tyyppiä tässä aineistossa. Analyysin tulokset on esitetty Taulukossa 6.

TAULUKKO 6. Pojan kokeman psykologisen väkivallan ja vanhempien välisten konfliktien välinen yhteys ja poikaan kohdistuneen psykologisen väkivallan harjoittaja (n = 60)

Asiakirjamaininnat vanhempien välisistä konflikteista?	Psykologisen väkivallan harjoittaja	Missä määrin poikaan on kohdistunut psykologista väkivaltaa lapsena?	Havaitut f	Odotetut f
Ei riitoja	Äiti	Vähän	4	3.84
Ei riitoja	Isä	Vähän	4	3.84
Ei riitoja	Molemmat	Vähän	7	6.72
Ei riitoja	Äiti	Paljon	3	2.56
Ei riitoja	Isä	Paljon	1	2.56
Ei riitoja	Molemmat	Paljon	5	4.48
Riitelyä	Äiti	Vähän	6	3.68
Riitelyä	Isä	Vähän	2	3.68
Riitelyä	Molemmat	Vähän	6	6.44
Riitelyä	Äiti	Paljon	1	2.45
Riitelyä	Isä	Paljon	3	2.45
Riitelyä	Molemmat	Paljon	5	4.29
Jatkuvaa pahoinpitelyä	Äiti	Vähän	2	2.08
Jatkuvaa pahoinpitelyä	Isä	Vähän	2	2.08
Jatkuvaa pahoinpitelyä	Molemmat	Vähän	3	3.64
Jatkuvaa pahoinpitelyä	Äiti	Paljon	0	1.39
Jatkuvaa pahoinpitelyä	Isä	Paljon	4	1.39
Jatkuvaa pahoinpitelyä	Molemmat	Paljon	2	2.43

Huom. Muuttujakombinaation, jonka mukaan vanhempien välillä oli ollut jatkuvaa pahoinpitelyä ja poikaan oli kohdistunut isän taholta paljon psykologista väkivaltaa, Bonferron-korjattu todennäköisyys oli .9024 ja binomitodennäköisyys .0501. Koska havaittu frekvenssi oli odotettua frekvenssiä suurempi, viittaavat tulokset ko. muuttujakombinaation olevan tyyppi.

Äitien lapsuudessa kokeman väkivallan ja äidin alkoholi- ja mielenterveysongelmien yhteys parisuhdeongelmiin

Äideistä 94 % ilmoitti kokeneensa omien vanhempiensa taholta fyysistä väkivaltaa, 97 % psykologista väkivaltaa ja 6 % seksuaalista väkivaltaa. Kaiken saatavilla olleen tiedon (äidin haastattelu ja asiakirjatiedot) mukaan 30 % poikien äideistä (n = 89) oli kokenut omien vanhempiensa taholta pahoinpitelyä. Suuri ero äidin ilmoitukseen ja pojan asiakirjatietoihin perustuvien lukujen välillä selittyy luonnollisestikin sillä, että läheskään kaikissa poikia koskevissa asiakirjoissa ei ollut mainintoja äidin lapsuuden väkivaltakokemuksista. Asiakirjatietojen mukaan 23 % :lla poikien äideistä oli alkoholistinen elämäntapa, 20 %:n kohdalla alkoholinkäytöstä mainittiin ja 58 %lla äideistä ei alkoholinkäytöstä ollut ollenkaan mainintoja. Äidin psyykkisistä ongelmista mainit-

tiin tutkittavista 16 %:lla, ja äidin rikollisuudesta (tuomiosta) 6 %:lla. Merkillepantavaa on, että lapsena pahoinpitelyä kokeneista äideistä 61 % oli avioitunut alkoholismista kärsivän miehen kanssa, kun muiden äitien kohdalla vastaava osuus oli 32 %, eli lähes puolet pienempi, $\chi^2(2, N = 73) = 5.92, p = .05$.

Äitien lapsuuden väkivaltakokemusten ja pojan isän kanssa ilmenneiden parisuhdeongelmien välisiä yhteyksiä tarkasteltiin korrelaatioiden avulla. Haastattelumuuttujista tarkasteltavina olivat äitiin lapsuudessa vanhempien taholta kohdistunut fyysinen väkivalta, psykologinen väkivalta ja seksuaalinen väkivalta sekä pojan isän kanssa olevan parisuhteen riittäisyys ja sen erilaisia ongelmia kuvaavat muuttujat. Asiakirjoista saatuun tietoon perustuivat seuraavat muuttujat: äidin ikä, äidin alkoholiongelmat, äidin mielenterveysongelmat, äidin rikollisuus, nykyisen perheen taloudellinen tilanne, lasten lukumäärä nykyisessä perheessä ja parisuhteen riittäisyys. Äidin lapsuuden fyysisen väkivallan kokemusten ainoana parisuhdeongelmia kuvaavana korrelaattina oli liiallinen mustasukkaisuus. Tosin lapsuudessa koettu fyysinen väkivalta korreloi myös asiakirjatietoihin perustuvaan, parisuhteen riittäisyyttä kuvaavaan muuttujaan. Lapsena koettu psykologinen väkivalta oli yhteydessä seuraaviin parisuhteen ongelmiin: päihdeongelmat, mielenterveysongelmat, yksipuolinen hakkaaminen ja uhkailu. Lapsuudessa koettu seksuaalinen väkivalta oli puolestaan yhteydessä parisuhteessa esiintyneeseen pelotteluun, muuhun henkiseen väkivaltaan ja muuhun fyysiseen väkivaltaan. Tulokset on esitetty tarkemmin Taulukossa 7. Niitä tarkasteltaessa on syytä pitää mielessä, että luokkafrekvenssit olivat paikoin hyvinkin pienet. Tämä on vaikuttanut siihen, että korrelaatio saattaa olla jopa 1.0 ja erittäin merkitsevä.

Äitien lapsuuden väkivaltakokemusten ja myöhempien parisuhdeongelmien välisten korrelaatioiden vähäisyyden takia luovuttiin ajatuksesta tutkia sitä, ennustavatko äitien lapsuuden fyysiset väkivaltakokemukset aikuisiän parisuhteen ongelmia.

TAULUKKO 7. Äidin lapsuuden väkivaltakokemusten yhteys parisuhdeongelmiin pojan isän kanssa

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.
1. Fyysinen väkivalta	...																										
2. Psykologinen väkivalta	.12	...																									
3. Seksuaalinen väkivalta	.09	.34	...																								
4. Äidin ikä	.10	.04	.06	...																							
5. Äidin alkoholi-ongelmat	-.25	-.07	-.16	.12	...																						
6. Äidin mielenterveysongelmat	-.04	-.10	-.11	.10	.07	...																					
7. Äidin rikollisuus	.09	.27	-.04	-.11	.23	.06	...																				
8. Perheen taloudellinen tilanne	-.01	.08	-.42 ^b	-.14	.12	.27 ^c	.15	...																			
9. Lasten lukumäärä	-.01	-.08	-.27	.04	.16	-.05	.09	-.05	...																		
10. Parisuhteen riittäisyys	.43 ^b	.08	-.27	-.06	.07	.06	.17	.18	-.04	...																	
11. Päihdeongelmat	.12	.57 ^b	.28	-.57 ^b	-.18	.19		.16	-.20	.00	...																
12. Mielenterveysongelmat	-.11	.55 ^c	-.13	-.34	-.14	.17		.52 ^c	-.19	.21	.47 ^c	...															
13. Uskottomuus	.22	-.21	-.13	.23	.15	-.03		-.45	-.12	-.08	.00	-.33	...														
14. Seksielämän vaikeudet	-.24	-.30	-.10	.51 ^c	.03	.06		-.29	-.08	-.25	-.06	.08	.40	...													
15. Liiallinen mustasukkaisuus	.61 ^b	.26	-.19	-.11	-.37	.01		-.20	.16	.14	.36	.00	.47 ^c	-.06	...												
16. Tappelut	.17	.14	-.08	-.12	.04	.22		-.49	.21	-.04	.07	-.19	.19	-.14	.41	...											
17. Yksipuolinen hakaaminen	-.14	.45 ^c	.40	-.28	-.23	-.11		-.03	-.14	.21	.47 ^c	.20	-.07	.08	.00	.19	...										
18. Seksuaalinen väkivalta	.06	-.22	-.05	.38	-.17	-.15		-.33	-.21	-.05	-.19	-.13	.40	.55 ^c	.28	-.08	-.13	...									
19. Muu ruumiillinen väkivalta	-.24	.22	1.0 ^a	-.34	-.17	-.15		-.33	-.21	-.30	.28	-.13	-.13	-.10	-.19	-.08	.40	-.05	...								
20. Mykkäkoulu	-.27	-.01		.19	-.33	-.43		-.50	.17	-.17	-.29	-.19	.09	.26	.03	.21	.31	.14	...								
21. Ilkeä nimitely	.22	.25	.35	.02	-.23	-.38		-.75 ^b	.18	-.23	.13	-.38	.38	.03	.58 ^b	.51 ^c	.13	.35	.35	.36	...						
22. Huutaminen	.31	.43	.25	-.11	-.44	-.31		-.36	.25	.14	.08	-.06	.17	-.10	.49 ^c	.37	.17	.25	.25	.27	.72 ^a	...					
23. Nöyryyttäminen	.01	.18		.13	-.40	-.05		.00	-.10	.00	.41	.28	-.02	.48 ^c	.34	-.18	.37	.46 ^c		.31	.28	.08	...				
24. Uhkailu	-.05	.48 ^c	.40	-.28	-.23	-.11		-.15	-.04	-.05	.71 ^a	.20	-.07	.08	.24	.19	.73 ^a	-.13	.40	.31	.38	.17	.68 ^b	...			
25. Kiristys	.11	.38		-.24	-.26	-.24		.19	.02	.12	.45	.18	-.21	-.15	.40	-.12	.24	-.08		.21	.18	.05	.66 ^b	.66 ^b	...		
26. Pelottelu	-.04	.42	.55 ^c	-.37	-.31	-.28		-.10	-.10	-.06	.51 ^c	.08	-.24	-.18	.23	-.14	.40	-.10	.55 ^c	.21	.34	.18	.66 ^b	.73 ^a	1.0 ^a	...	
27. Muu henkinen väkivalta	-.38	.15	.46 ^c	-.07	-.06	-.03		-.15	-.18	-.22	.36	.29	.00	.49 ^c	-.15	-.17	.58 ^b	-.11	.46 ^c	.26	-.05	-.20	.48 ^c	.58 ^b	.32	.49 ^c	...

Huom. Muuttajat 1. - 3. koskevat äidin lapsuudessaan vanhempiensa talolta kokemaa väkivaltaa, muuttajat 5. - 7. äidin myöhempiä ongelmia, muuttajat 8. ja 9. pojan lapsuudenperhettä ja muuttajat 11. - 27. äidin parisuhdeongelmia pojan isän kanssa. Mikäli ainakin toinen muuttajista oli järjestysasteikollinen käytettiin Spearmanin korrelaatiokerrointa. Jatkuvien muuttajien jakaumien normaalisuus testattiin Kolmogorov-Smirnovin normaalisuustestillä. Jatkuvien muuttajien välisiä yhteyksiä tarkasteltiin Pearsonin korrelaatiokerrointen avulla, mikäli kumpikin muuttajista oli normaalisti jakautunut, muussa tapauksessa käytettiin Spearmanin korrelaatiokerrointa.

^a p < .001; ^b < .01; ^c < .01

Pohdinta

Tavoitteena tässä tutkimuksessa oli selvittää rikosentekijöiden lapsuuden väkivaltakokemusten yhteyksiä heidän vanhempiensa parisuhdeongelmiin ja rikosentekijöiden äitien omien lapsuuden väkivaltakokemusten yhteyttä heidän myöhempiin parisuhdeongelmiinsa. Tutkimuksessa ei tullut esille yhteyttä rikosentekijöiden vanhempien parisuhteen ongelmien ja heidän poikaansa kohdistaman väkivallan välillä. Merkitystä tämän yhteyden kannalta ei ollut sillä, kuka poikaan kohdistuneen väkivallan harjoittaja oli ollut. Joiltakin osin saatiin kuitenkin viitteitä kiinnostavista yhteyksistä, joita kannattaisi tutkia tarkemmin suuremmissa otoksissa. Äitien lapsuuden väkivaltakokemusten ja parisuhteen ongelmien välisistä korrelatiivisista yhteyksistä seuraavat olivat tässä tutkimuksessa tilastollisesti merkitseviä: äitiin lapsena vanhempien taholta kohdistunut psykologinen väkivalta oli yhteydessä päihdeongelmiin, mielenterveysongelmiin, yksipuoliseen hakkaamiseen ja uhkailuun parisuhteen ongelmina; äitiin lapsena vanhempien taholta kohdistunut fyysinen väkivalta oli yhteydessä sekä parisuhteessa ilmenneeseen mustasukkaisuuteen että parisuhteen riitaisuuteen; lapsuudessa vanhempien taholta koettu seksuaalinen väkivalta oli puolestaan yhteydessä parisuhteessa esiintyneeseen pelotteluun ja muuhun henkiseen väkivaltaan.

Tässä saatu tulos, jonka mukaan vanhempien parisuhdeongelmat eivät olleet yhteydessä poikaan kohdistuneeseen väkivaltaan, on vastakkainen useille ulkomaisille tutkimustuloksille. Peltoniemen (1984) mukaan aikuisten perheväkivallan ja lasten pahoinpitelyn välinen yhteys näyttää Suomessa selvästi vähäisemmältä kuin tutkimusten mukaan muualla. Näin ollen tässä saatu tulos olisi aiempien suomalaisten tutkimustulosten suuntainen. Voidaan olettaa, että lasten pahoinpitelyn ensisijaiset syyt löytyvät vanhempien parisuhteen ulkopuolelta, ja tällöin parisuhteen laadulla olisi lähinnä pahoinpitelyä estävä tai edistävä funktio (ks. Belsky, Youngblade & Pensky, 1989). Tämän perusteella ei kuitenkaan tule päätellä, etteivät vanhempien parisuhteessa ilmenevät ongelmat ole lapsen kohdistuvan väkivallan kannalta tärkeitä tekijöitä. Ajan myötä parisuhdeväkivalta voi sekä muuttua vakavammaksi että esiintyä yhä useammin (McKernan McKay, 1994; Pagelow, 1992). Tuloksia tarkasteltaessa onkin syytä pitää mielessä, että vanhempien parisuhdeongelmia tarkasteltiin eri aikana kuin poikiin kohdistettua väkivaltaa. Äidin ilmoittamat parisuhdeongelmat koskivat suhdet-

ta pojan isään, mutta ongelmien tarkkaa ajankohtaa ei kysytty. Poikia sen sijaan pyydettiin ilmoittamaan väkivaltakokemuksistaan vain tietyn vuoden ajalta, joka eri tutkittavilla saattoi sijoittua eri ikäkausille. On mahdollista, että vastaukset on annettu ajalta, jolloin perheessä on esiintynyt tavanomaista vähemmän tai enemmän väkivaltaa. Väkivalta on saattanut olla tuolloin myös laadultaan toisenlaista kuin jonakin toisena ajankohtana. Pahoinpitelyn tutkimuksessa olisi tärkeää tarkastella pahoinpitelyn määrän lisäksi myös sen vakavuutta, mistä Belt ja Abidin (1996) ovat muistuttaneet. Eräs tämän tutkimuksen vahvuuksista onkin, että poikaan kohdistunutta väkivaltaa tarkasteltiin paitsi määrällisesti myös sen vakavuuden mukaan. Parisuhdeongelmia sen sijaan tarkasteltiin ainoastaan määrällisesti. Jatkossa parisuhdeongelmien ja lasten pahoinpitelyn välisiä yhteyksiä selvittäessä olisi hyvä tarkentaa myös parisuhdeongelmien vakavuuteen merkitystä näiden yhteyksien kannalta.

Konfiguraatioanalyseissa saatiin viitteitä siitä, että parisuhdeongelmien yhteydessä lapseen saattaa kohdistua väkivaltaa todennäköisemmin isän kuin äidin taholta. Konfiguraatioanalyysien tulokset ovat samansuuntaisia esim. Rossin (1996) ja O'Keefen (1994) saamien tulosten kanssa, joiden mukaan parisuhdeväkivallan ja lapsiin isän taholta kohdistuneen pahoinpitelyn välillä oli selvä yhteys. Perheissä, joissa vanhemmilla on parisuhdeongelmia, erot äidin ja isän lapseen kohdistaman väkivallan välillä voisivat johtua mm. heidän attribuutiotyylinsä erilaisuudesta: kun naiset tekisivät epätarkoituksenmukaisia tulkintoja lähinnä puolisonsa käyttäytymisestä, saattaisivat miehet tehdä niitä paitsi vaimostaan myös lapsistaan (Brody, Arias, & Fincham, 1996). Mielenkiintoista on, että kaikki edellä mainitut viitteelliset tulokset saatiin analyyseissa, joissa vanhempien parisuhdeongelmia indikoitiin sillä, oliko poika nähnyt fyysistä väkivaltaa vanhempiensa välillä. Poika on saattanut reagoida vanhempiensa välillä näkemänsä väkivallan herättämään uhkaan ulospäin suuntautuvien ongelmien muodossa, joiden seurauksena vanhemmat puolestaan ovat saattaneet kurittaa poikaa enemmän (ks. Cummings, Davies, & Simpson, 1994). Cummingsin, Hennessyn, Rabideaun ja Cicchettin (1994) saamien tulosten mukaan fyysisen pahoinpitelyn kokemukset saattavat vielä lisätä poikien reagoivuutta aikuisten välillä havaittuun vihaan, mikä näkyy lisääntyneenä aggressiona ja ongelmakäyttäytymisenä. Nämä puolestaan saattavat taas lisätä pojan riskiä joutua pahoinpidellyksi.

Konfiguraatioanalyseissa saatuihin tuloksiin on kuitenkin suhtauduttava

varauksellisesti. Konfiguraatioanalyysi sopii pieniin otoksiin, mutta joillakin muuttujilla luokkafrekvenssit jäivät varsin pieniksi. Erityisesti dikotomisoidut muuttujat antavat aiheutta kriittisyyteen. Ryhmittely pahoinpitelykokemusten perusteella on tietysti yleensäkin ongelmallista, sillä luokittelu on aina keinotekoista eikä näin ollen vastaa todellisuutta (ks. Dwyer, 1996). Tutkimusasetelmia parantamalla ja aineistokokoa lisäämällä saatettaisiin jatkossa saada tärkeää tietoa siitä, miten äidin ja isän lapsiin kohdistama väkivalta eroavat toisistaan laadullisesti ja määrällisesti perheissä, joissa vanhemmilla on runsaasti parisuhdeongelmia.

Äitien lapsuuden väkivaltakokemusten ja myöhempien parisuhdeongelmien välisiä yhteyksiä tarkasteltaessa kiinnitettiin huomiota äidin lapsena kokeman väkivallan muotoon, mutta ei sen harjoittajaan. Lapselle koituvien seurausten kannalta saattaa kuitenkin olla ratkaisevaa, onko väkivallan harjoittaja ollut äiti, isä vai kumpikin vanhemmista (Downs, Miller, Testa, & Panek, 1992). Belt ja Abidin (1996) havaitsivatkin lapsuuden äiti- ja isäsuhteen vaikuttavan eri tavoin naisen aikuisuudessa kokemaan puolisoväkivaltaan ja alkoholiongelmiin. Samassa tutkimuksessa havaittiin myös, että lapsuudessa koettu sanallinen aggressio ennusti naisilla parisuhteen konflikteja muuten hyvästä vanhemmuudesta huolimatta. Kuten Holtzworth-Munroe ym. (1997) toteavat, kaikilla puolisonsa pahoinpitelemillä naisilla ei kuitenkaan ole väkivaltaista perhetaustaa, ja toisaalta kaikki väkivaltaisessa kodissa kasvaneet naiset eivät joudu kokemaan puolisoväkivaltaa. Siihen, miten lapsuuden epäsuotuisat kokemukset vaikuttavat myöhempään elämään, vaikuttavat lukuisat seikat, joita on mahdollista tarkastella täysin toisistaan erillisinä. Lisäksi väkivalta- ja pahoinpitelykokemukset ovat aina yksilöllisiä ja ne voivat vaihdella hyvinkin paljon sekä laadultaan että kestoaltaan. Myös suojaavien tekijöiden merkitys ja vaikutukset ovat yksilöllisiä. Vanhempien tarjoaman tuen ja hoivan puuttuminen saattaa kuitenkin olla yksittäisiä väkivallantekoja merkittävämpi tekijä lapsen psyykkisen kehityksen häiriintymisen kannalta (McCloskey ym., 1995). Lapsuudenperheen vuorovaikutuksella saattaakin olla lapsuuden yksittäisiä tapahtumia oleellisempi merkitys avioliiton toimivuudelle aikuisiässä (Larson & Holman, 1994), ja olisikin varottava painottamasta liikaa yksittäisten lapsuuden kokemusten merkitystä.

Puolisoiden henkilökohtaisen taustan lisäksi parisuhteen laatuun ja kestävyYTEEN vaikuttavat myös ympäristöön liittyvät tekijät, puolisoiden yksilölliset

piirteet ja käyttäytymismallit sekä parin vuorovaikutusprosessit (ks. Larson & Holman, 1994). Yksilön sosiaalisia taitoja ja ongelmanratkaisutaitoja tuskin voidaan kuitenkaan erottaa hänen henkilökohtaisesta taustastaan. Fyysisen aggression kehittymiselle avioliiton varhaisessa vaiheessa näyttäisi tapa reagoida konflikteihin olevan oleellisempi taustatekijä kuin tyytyväisyys parisuhteeseen (Murphy & O'Leary, 1989). Walkerin (1995) mukaan perheväkivaltaan liittyy aina vallan ja kontrollin tarpeita. Ongelmatilanteissa *kumpikin* puolisoista reagoi *jollakin* tavalla, jolloin parisuhteen valta-asetelmat ja puolisoitten ongelmanratkaisutaidot tulevat paremmin esille.

Tässä tutkimuksessa nousi esiin mielenkiintoinen yhteys äitiin lapsena kohdistuneen pahoinpitelyn ja puolison alkoholismien välillä. Tässä ei kuitenkaan selvitetty sitä, oliko äitien lapsuudenperheessä ollut vanhempien alkoholinkäyttöä ja miten se mahdollisesti olisi ollut yhteydessä siihen avoituvatko äidit alkoholiongelmista kärsivän miehen kanssa. Vanhempien alkoholismi ja lasten pahoinpitely esiintyvät usein yhdessä, ja väkivaltakokemusten tavoin myös vanhemman alkoholismi muokkaa selviytymisroolia, jonka yksilö omaksuu jo lapsuudenperheessään (McGaha & Leoni, 1995).

On muistettava, että tässä tutkimuksessa käytetyt haastattelu- ja kyselytiedot olivat retrospektiivisiä. Aiemmin tapahtuneiden asioiden määrällinen ja ajallinen arviointi saattaa olla epätarkkaa (Henry, Moffitt, Caspi, Langley, & Silva, 1994), ja lapsuuden kokemusten muistamisessa voi esiintyä paljonkin yksilöllistä vaihtelua (Melchert & Parker, 1997). Muistamisen tarkkuuteen vaikuttavat sekä useat kognitiiviset että motivaatioon liittyvät tekijät, ja retrospektiivisen tiedon onkin havaittu käyvän melko huonosti yksiin prospektiivisen tiedon kanssa (Henry ym., 1994). Tutkittava saattaa kokea perheväkivallan hävettävänä asiana tai olla muusta syystä haluton paljastamaan haastattelijalle väkivaltakokemuksiaan (Widom & Morris, 1997), etenkin seksuaalisen väkivallan mittaaminen on osoittautunut vaikeaksi (Belt & Abidin, 1996). Toisaalta tutkittava on saattanut torjua tietoisuudestaan kokemaansa vakavaan väkivaltaan liittyvät muistot (Widom & Morris, 1997), joskaan tämä ei liene kovin yleistä (Bifulco, Brown, Lillie, & Jarvis, 1997). Bifulcon ym. (1997) mukaan aliraportointia saattaa esiintyä silloin, kun kyse on hyvin traumaattisesta lapsuuden väkivaltakokemuksesta. Tässä tutkimuksessa poikien haastattelu tapahtui vankilaympäristössä ja haastattelijana toimi heille entuudestaan vieras henkilö, mikä on osaltaan saattanut

vaikuttaa siihen, missä määrin tutkittavat ovat uskaltaneet kertoa lapsuudenkokemuksistaan. Arvioitaessa äideiltä saatujen tietojen luotettavuutta on hyvä muistaa, että naiset saattavat vähätellä puolison taholta kokemaansa väkivaltaa eivätkä aina raportoi kaikkea siitä (Geffner & Pagelow, 1990; Pagelow, 1992).

Haastattelu- ja kyselymenetelmien retrospektiiviseen käyttöön liittyvistä ongelmista huolimatta ei pahoinpitelyn tutkimuksessa voida nojautua pelkästään asiakirjamerkintöihin, sillä läheskään kaikki lapsiin kohdistuva perheväkivalta ei tule viranomaisten tietoon. Asiakirjoihin tallennetut tiedot saattavatkin olla varsin puutteellisia, mikä tuli ilmi tässäkin tutkimuksessa. Asiakirjojen käytön etuna tässä tutkimuksessa oli kuitenkin se, että ne tarjosivat pahoinpitelyä koskevia tietoja poikien koko lapsuus- ja nuoruusajalta. Tutkimuksessa käytetyt kriteerit ja menetelmät saattavat vaikuttaa oleellisesti siihen, kuinka laajasti tutkittavat kertovat lapsuudenaikaisista fyysisen väkivallan kokemuksistaan (Widom & Shepard, 1996). Useiden tietolähteiden käyttö olikin eräs tämän tutkimuksen vahvuuksista, sillä se mahdollisti todenmukaisemman käsityksen tutkittavista asioista.

Vertailtaessa tässä saatuja tuloksia ulkomaisiin tutkimustuloksiin on muistettava, ettei pahoinpitely ole Suomessa läheskään yhtä yleistä kuin esimerkiksi Yhdysvalloissa (Peltoniemi, 1984; Sariola, 1990; Sariola & Uutela, 1992), jossa suuri osa aiheeseen liittyvästä tutkimuksesta on tehty. Lisäksi Suomessa lapsiin kohdistuu lähinnä lievää väkivaltaa (Sariola & Uutela, 1992). Tulosten yleistämistä on varottava myös tässä tutkitun aineiston erityislaatuisuuden takia: kaikki tutkittavat olivat rikoksenteekijöitä. Kuten useissa aiemmissakin rikoksenteekijöitä koskevissa tutkimuksissa, myös tässä useat pojista olivat kokeneet vanhempiansa taholta myös vakavaa ja rajua väkivaltaa, monet valitettavan paljon. On huomionarvoista, että kaikki tutkittavat rikoksenteekijät olivat miespuolisia. Sen lisäksi, että pojat voivat yleensäkin joutua tyttöjä yleisemmin vanhempiansa väkivallan kohteeksi (esim. Ross, 1996), saattaa poikiin kohdistuva väkivalta olla myös luonteeltaan erilaista perheissä, joissa vanhempien välinen suhde on väkivaltainen (Jouriles & Norwood, 1995). Eri tutkimuksissa saatujen tulosten vertailua hankaloittaa se, että lapsuudenperheen väkivaltaisuuden tutkimuksen käytössä ei vielä toistaiseksi ole standardoitua menetelmää (Holtzworth-Munroe ym., 1997). Tutkimuksesta riippuen saatetaankin tarkastella joko tutkittavan vanhempiansa välillä näkemää väkivaltaa tai hänen omaa lapsuuden uhrikokemustaan.

Eroja tutkimusten välillä on myös tutkittavissa väkivallan muodoissa sekä siinä, tarkastellaanko väkivallan harjoittajana isää vai äitiä. Lisäksi erityisesti psykologisen väkivallan, emotionaalisen kaltoinkohtelun ja emotionaalisen laiminlyönnin määritelmät voivat vaihdella tutkimuksesta toiseen (Haapasalo & Pokela, 1997).

Kuten useissa aiemmissa tutkimuksissa myös tässä havaittiin selkeä yhteys lapsen kohdistuvan psykologisen ja fyysisen väkivallan välillä. Hart ja Brassard (1990) näkevät psykologisen väkivallan keskeisenä ongelmana kaiken lapsiin kohdistuvan pahoinpitelyn ja laiminlyönnin tarkastelun kannalta. He olettavatkin, että vasta psykologisen väkivallan tutkimus voi tuoda riittävää selvyyttä lasten pahoinpitelyyn ja laiminlyöntiin liittyvissä kysymyksissä. Joka tapauksessa on tärkeää pyrkiä ymmärtämään paremmin vanhempien parisuhdeongelmien ja lapsiin kohdistetun henkisen ja fyysisen väkivallan välisiä yhteyksiä.

Jatkossa tarkasteluja olisi hyvä tarkentaa siten, että tutkittaisiin parisuhdeongelmien eri muotojen yhteyksiä lapsiin kohdistuvan väkivallan muotoihin suuremalla kuin tässä käytetyllä otoksella. Pahoinpideltyjen naisten lapsuuden väkivaltakokemuksista tulisi tarkastella myös heidän vanhempiansa välillä ilmennyttä väkivaltaa ja muita parisuhdeongelmia. Vanhempien parisuhdeongelmien ja lapsen kohdistuneen väkivallan välistä yhteyttä olisi syytä tutkia eri parisuhdeongelmien osalta erikseen siten, että tarkasteluihin sisällytetään edelleen myös lapsen kohdistuneen väkivallan eri muodot. Niin tutkimuksessa kuin väkivaltaongelmaisista perheitä käytännössä autettaessa on tärkeää muistaa vanhempien henkilökohtaisen hyvinvoinnin ja heidän parisuhteensa toimivuuden merkitys myös lasten hyvinvoinnille.

Lähteet

Barnett, D., Manly, J. T., & Cicchetti, D. (1993). Defining child maltreatment: The interface between policy and research. Teoksessa Cicchetti, D., & Toth, S. L. (Toim.), Child abuse, child development and social policy (ss. 7-73). Norwood, NJ: Ablex.

Barnett, O. W., & Fagan, R. W. (1993). Alcohol use in male spouse abusers and their female partners. Journal of Family Violence, 8, 1-25.

Belsky, J., Youngblade, L., & Pensky, E. (1989). Childrearing history, marital quality, and maternal affect: Intergenerational transmission in a low-risk sample. Development and Psychopathology, 1, 291-304.

Belt, W., & Abidin, R. R. (1996). The relation of childhood abuse and early parenting experiences to current marital quality in a nonclinical sample. Child Abuse & Neglect, 20, 1019-1030.

Bergman, L. R., & El-Khoury, B. Some exact tests of single cell frequencies in two-way contingency tables. Reports from the Department of Psychology, University of Stockholm, No. 645, 1986.

Bergman, L. R., & Lienert, G. A. Nonparametric evaluations of chessboard MANOVA designs using the matching paradigm and configural frequency analysis. Reports from the Department of Psychology, University of Stockholm, No. 648, 1986.

Bifulco, A., Brown, G. W., Lillie, A., & Jarvis, J. (1997). Memories of childhood neglect and abuse: Corroboration in a series of sisters. Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines, 36, 929-964.

Brody, G. H., Arias, I., & Fincham, F. D. (1996). Linking marital and child attributions to family processes and parent-child relationships. Journal of Family Psychology, 10, 408-421.

Campbell, J. C., Miller, P., Cardwell, M. M., & Belknap, R. A. (1994). Relationship status of battered women over time. Journal of Family Violence, 9, 99-111.

Cappell, C., & Heiner, R. B. (1990). The intergenerational transmission of family aggression. Journal of Family Violence, 5, 135-152.

Cascardi, M., O'Leary, K. D., Lawrence, E. E., & Schlee, K. A. (1995). Characteristics of women physically abused by their spouses and who seek treatment regarding marital conflict. Journal of Consulting and Clinical Psychology, *63*, 616-623.

Cummings, E. M., Davies, P. T., & Simpson, K. S. (1994). Marital conflict, gender, and children's appraisals and coping efficacy as mediators of child adjustment. Journal of Family Psychology, *8*, 141-149.

Cummings, E. M., Hennessy, K. D., Rabideau, G. J., & Cicchetti, D. (1994). Responses of physically abused boys to interadult anger involving their mothers. Development and Psychopathology, *6*, 31-41.

Downs, W. R., Miller, B. A., Testa, M., & Panek, D. (1992). Long-term effects of parent-to-child violence for women. Journal of Interpersonal Violence, *7*, 365-382.

Downs, W. R., Miller, B. A., & Panek, D. D. (1993). Differential patterns of partner-to-woman violence: A comparison of samples of community, alcohol-abusing, and battered women. Journal of Family Violence, *8*, 113-135.

Dwyer, C. A. (1996). Cut scores and testing: Statistics, judgement, truth and error. Psychological Assessment, *8*, 360-362.

Egeland, B. (1993). A history of abuse is a major risk factor for abusing the next generation. Teoksessa R. J. Gelles & D. R. Loseke (Toim.), Current controversies on family violence (ss. 197-208). Newbury Park: Sage.

Eiden, R., & Leonard, K. E. (1996). Paternal alcohol use and the mother-infant relationship. Development and Psychopathology, *8*, 307-323.

Fincham, F. D., & Osborne, L. N. (1993). Marital conflict and children: Retrospect and prospect. Clinical Psychology Review, *13*, 75-88.

Follingstad, D. R., Laughlin, J. E., Polek, D. S., Rutledge, L. L., & Hause, E. S. (1991). Identification of patterns of wife abuse. Journal of Interpersonal Violence, *6*, 187-204.

Geffner, R., & Pagelow, M. D. (1990). Victims of spouse abuse. Teoksessa Ammerman, R. T., & Hersen, M. (Toim.), Treatment of family violence: A source-book. (ss. 113-135). New York: Wiley.

Haapasalo, J. (1997). Childhood maltreatment and conflict tactics among violent and non-violent offenders and their parents. Lähetytty käsikirjoitus.

Haapasalo, J., & Hämäläinen, T. (1996). Childhood family problems and current psychiatric problems among young violent and property offenders. Journal of American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, *34*, 1394-1401.

Haapasalo, J. & Pokela, E. (1997). Child-rearing and child abuse antecedents of criminality. Aggression and Violent Behavior, painossa.

Hart, S. N., & Brassard, M. R. (1990). Psychological maltreatment of children. Teoksessa Ammerman, R. T., & Hersen, M. (Toim.), Treatment of family violence: A sourcebook. (ss. 77 -112). New York: Wiley.

Hart, S. N., Germain, R. B., & Brassard, M. R. (1987). The challenge: To better understand and combat psychological maltreatment of children and youth. Teoksessa Brassard, M. R., Germain, R. B., & Hart, S. N. (Toim.), Psychological maltreatment of children and youth (ss. 3-24). New York: Pergamon.

Henry, B., Moffitt, T. E., Caspi, A., Langley, J., & Silva, P. A. (1994). On the "remembrance of things past": A longitudinal evaluation of the retrospective method. Psychological Assessment, *6*, 92-101.

Holden, E. W., & Banez, G. A. (1996). Child abuse potential and parenting stress within maltreating families. Journal of Family Violence, *11*, 1-12.

Holtzworth-Munroe, A., Smutzler, N., & Sandin, E. (1997). A brief review of the research on husband violence. Part II: The psychological effects of husband violence on battered women and their children. Aggression and Violent Behavior, *2*, 179-213.

Jouriles, E. N., Barling, J., & O'Leary, K. D. (1987). Predicting child behaviour problems in maritally violent families. Journal of Abnormal Child Psychology, *15*, 165-173.

Jouriles, E. N., & Norwood, W. D. (1995). Physical aggression toward boys and girls in families characterized by the battering of women. Journal of Family Psychology, *9*, 69-78.

Klein, K., Forehand, R., Armistead, L., & Long, P. (1997). Delinquency during the transition to early adulthood: Family and parenting predictors from early adolescence. Adolescence, *32*, 61-80.

Larson, J. H., & Holman, T. B. (1994). Premarital predictors of marital quality and stability. Family Relations, *43*, 228-237.

Lewis, D. O., Mallouh, C., & Webb, V. (1989). Child abuse, delinquency, and violent criminality. Teoksessa Cicchetti, D., & Carlson, V. (Toim.), Child maltreatment. Theory and research on the causes and consequences of child abuse and neglect (ss. 707-721). Cambridge: Cambridge University Press.

McCloskey, L. A., Figueredo, A. J., & Koss, M. P. (1995). The effects of systemic family violence on children's mental health. Child Development, *66*, 1239-1261.

McDonald, R., & Jouriles, E. N. (1991). Marital aggression and child behaviour problems: Research findings, mechanisms, and intervention strategies. The Behaviour Therapist, *14*, 189-192.

McGaha, J. E., & Leoni, E. L. (1995). Family violence, abuse, and related family issues of incarcerated delinquents with alcoholic parents compared to those with nonalcoholic parents. Adolescence, *30*, 473-482.

McKernan McKay, M. (1994). The link between domestic violence and child abuse: Assessment and treatment considerations. Child Welfare, *73*, 29-39.

Melchert, T. P., & Parker, L. R. (1997). Different forms of childhood abuse and memory. Child Abuse & Neglect, *21*, 125-135.

Merrill, L. L., Hervig, L. K., & Milner, J. S. (1996). Childhood parenting experiences, intimate partner conflict resolution, and adult risk for child physical abuse. Child Abuse & Neglect, *20*, 1049-1065.

Mezzich, A. C. (1990). Diagnostic formulations for violent delinquent adolescents. Journal of Psychiatry and Law, *18*, 165-190.

Murphy, C. M., & O'Leary, K. D. (1989). Psychological aggression predicts physical aggression in early marriage. Journal of Consulting and Clinical Psychology, *57*, 579-582.

O'Keefe, M. (1994). Linking marital violence, mother-child/father-child aggression, and child behavior problems. Journal of Family Violence, *9*, 63-78.

Pagelow, M. D. (1992). Adult victims of domestic violence: Battered women. Journal of Interpersonal Violence, *7*, 87-120.

Peltoniemi, T. (1984). Perheväkivalta. Keuruu: Otava.

Ross, S. M. (1996). Risk of physical abuse to children of spouse abusing parents. Child Abuse & Neglect, *20*, 589-598.

Salzinger, S., Feldman, R S., & Hammer, M. (1993). The effects of physical abuse on children's social relationships. Child Development, *64*, 169-187.

Sariola, H. (1990). Lasten väkivalta- ja seksuaalikäskemukset. Lastensuojelun keskusliiton julkaisu 85. Helsinki: Painopörssi.

Sariola, H., & Uutela, A. (1992). The prevalence and context of family violence against children in Finland. Child Abuse & Neglect, *16*, 823-832.

Silber, S., Bermann, E., Henderson, M., & Lehman, A. (1993). Patterns of influence and response in abusing and nonabusing families. Journal of Family Violence, *8*, 27-38.

Straus, M. A. (1990). Measuring intrafamily conflict and violence: The Conflict Tactics (CT) Scales. Teoksessa M. A. Straus & R. J. Gelles (Toim.), Physical violence in American families. New Brunswick: Transaction.

Straus, M. A. (1992). Manual for the Conflict Tactics Scales (CTS). Durham, NH: University of New Hampshire.

Straus, M. A., & Kantor, G. (1994). Corporal punishment of adolescents by parents: A risk factor in the epidemiology of depression, suicide, alcohol abuse, child abuse and wife beating. Adolescence, *29*, 543-561.

von Knorring, A-L. (1991). Annotation: Children of alcoholics. Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines, *32*, 411-421.

Walker, L. E. (1984). The battered woman syndrome. Springer Series: Focus on women: Volume 6. New York: Springer Publishing Company.

Walker, L. E. A. (1995). Current perspectives on men who batter women - Implications for intervention and treatment to stop violence against women: Comment on Gottman et al. (1995). Journal of Family Psychology, *9*, 264-271.

Widom, C. S. (1989). Child abuse, neglect, and adult behavior: Research design and findings on criminality, violence, and child abuse. American Journal of Orthopsychiatry, *59*, 355-367.

Widom, C. S., & Morris, S. (1997). Accuracy of adult recollections of childhood victimization: Part 2. Childhood sexual abuse. Psychological Assessment, *9*, 34-46.

Widom, C. S., & Shepard, R. L. (1996). Accuracy of adult recollections of childhood victimization: Part 1. Childhood physical abuse. Psychological Assessment,

8, 412-421.

Wolock, I., & Magura, S. (1996). Parental substance abuse as a predictor of child maltreatment re-reports. Child Abuse & Neglect, 20, 1183-1193.

Zuravin, S. J. (1991). Research definitions of child physical abuse and neglect: Current problems. Teoksessa R. H. Starr, J. R. & D. A. Wolfe (Toim.), The effects of child abuse and neglect (ss. 100-128). London:Guilford.

LIITE 1

Abuse Forms -haastattelun ja CTS-kyselyn muuttuja-asteikkojen rakennetarkastelut

Vaikka tutkimuksen tulostulokset analysoitiin Strausin (1992) CTS-asteikkojen ja Abuse Forms -kyselyn tulosten osalta summamuuttujia, haluttiin tarkastella myös Abuse Forms -haastattelussa ja CTS-kyselyssä käytettyjen muuttuja-asteikkojen rakenteita. Tätä varten niille tehtiin faktorianalyysit, joiden ratkaisuihin pyrittiin ottamaan huomioon sekä tilastolliset että tulkinnalliset tekijät. Tulkinnallisempien ratkaisujen saamiseksi analysointiin käytettiin vinokulmaista Oblimin-rotatiomenetelmää. Jokaiselle saadulle faktorille laskettiin alfakerroin (Cronbachin alfa) faktorin reliabiliteetin arvioimiseksi. Analyysien suorittaminen ja tulosten tulkinnallisuuden lisääminen edellytti kaikissa analysoinnissa muuttujajoukon karsimista jonkin verran. Analysointiin mukaan otettavien muuttujien painokertoimen alarajaksi asetettiin analysointikohtaisesti joko arvo .30 tai arvo .40.

Aluksi haluttiin selvittää, tulevatko CTS-kyselyn pääskaalat (Järkeily, Verbaalinen aggressio, Fyysinen aggressio) esille tutkittavassa aineistossa. Pojan CTS-kyselyssä ilmoittamista isän ja äidin harjoittamasta väkivallasta tehtiin kummastakin oma analysointi, joissa kummassakin päädyttiin kolmen faktorin ratkaisun sijasta kahden faktorin ratkaisuun. Äidin harjoittamaa väkivaltaa kuvaavalla muuttuja-asteikolla saadut faktorit nimettiin Fyysisen väkivallan ja Verbaalisen aggression faktoreiksi. Niiden yhteinen selitysosuus oli 35.2 % varianssista (ks. tarkemmin Liitetaulukko 1). Fyysisen väkivallan faktorille sijoituivat kaikki fyysistä väkivaltaa kuvaavat muuttujat, ja Verbaalisen aggression faktorille puolestaan kaikki verbaalista aggressiota kuvaamaan käytetyt muuttujat. Faktoreiden ulkopuolelle jääneet muuttujat olivat kaikki näin ollen järkeilytaktiikan käyttöä kuvaavia. Isän harjoittamaa väkivaltaa kuvaaviksi faktoreiksi saatiin Fyysistä väkivaltaa ja Tilanteeseen liittyvää neuvottomuutta kuvaavat faktorit. Niiden yhteinen selitysosuus oli 40.2 % varianssista (ks. Liitetaulukko 2), eli hieman korkeampi kuin äidin harjoittamaa väkivaltaa kuvaavilla faktoreilla.

LIITETAULUKKO 1. Rotatoitu faktoriratkaisu (Oblimin): Äidin poikaan kohdistama väkivalta (pojan CTS-kysely)

Väkivallan muoto	Faktorilataus	h ²
Faktori I: Fyysinen väkivalta ($\alpha = .81$, n = 84)		
o. löi tai yritti lyödä poikaa jollakin	.95	.82
p. hakkasi pojan	.74	.54
k. heitti jotakin poikaa kohti	.73	.55
j. heitti, iski säpäleiksi, löi tai potkaisi jotakin	.70	.66
u. muuta	.66	.37
i. uhkasi lyödä tai heittää jotakin poikaa kohti	.62	.47
l. tönäisi poikaa, kävi kiinni poikaan, antoi "tukkapölyä", ravisteli ankarasti tai tuuppi poikaa	.57	.35
m. läimäytti poikaa tai antoi tälle selkään	.55	.45
n. potkaisi, puri tai löi poikaa nyrkillä	.35	.34
q. kuristi poikaa	.31	.08
Faktori II: Verbaalinen aggressio ($\alpha = .54$, n = 84)		
f. lähti ovet paukkuen ulos huoneesta tai talosta	.63	.42
e. mökötti tai kieltäytyi puhumasta asiasta	.58	.30
d. loukkasi poikaa tai kiroili tälle	.38	.31
h. teki tai sanoi jotakin vain pojan kiusaksi	.33	.29
g. itki	.33	.10

Huom. Seuraavat muuttujat jätettiin pois analyysistä pienten frekvenssien ($f \leq 2$) takia: r. Poltti poikaa tupakalla, kuumalla esineellä tai kuumalla vedellä; s. Uhkasi poikaa veitsellä tai aseella; t. Käytti veistä tai ampui. Faktorilatausten kriteeriksi asetettiin lopullisessa faktoriratkaisussa $\geq .30$.

LIITETAULUKKO 2. Rotatoitu faktoriratkaisu (Oblimin): Isän poikaan kohdistama väkivalta (pojan CTS-kysely)

Väkivallan muoto	Faktorilataus	h^2
Faktori I: Fyysinen väkivalta ($\alpha = .83$, $n = 74$)		
n. potkaisi, puri tai löi poikaa nyrkillä	.92	.81
m. läimäytti poikaa tai antoi tälle selkään	.92	.81
p. hakkasi pojan	.91	.82
o. löi tai yritti lyödä poikaa jollakin	.82	.68
l. tönäisi poikaa, kävi kiinni poikaan, antoi "tukkapölyä", ravisteli ankarasti tai tuuppi poikaa	.72	.56
i. uhkasi lyödä tai heittää jotakin poikaa kohti	.68	.58
h. teki tai sanoi jotakin vain pojan kiusaksi	.64	.43
j. heitti, iski säpäleiksi, löi tai potkaisi jotakin	.58	.50
d. loukkasi poikaa tai kiroili tälle	.53	.29
a. keskusteli asiasta rauhallisesti pojan kanssa	-.39	.17
q. kuristi poikaa	.39	.23
s. uhkasi poikaa veitsellä tai aseella	.35	.12
Faktori II: Tilanteeseen liittyvä neuvottomuus ($\alpha = .47$, $n = 75$)		
g. itki	.55	.30
f. lähti ovet paukkuen ulos huoneesta tai talosta	.53	.36
c. toi mukaan tai yritti tuoda mukaan jonkun auttamaan asioiden selvittämisessä	.52	.27
k. heitti jotakin poikaa kohti	.48	.52

Huom. Seuraavat muuttujat jätettiin pois analyysistä pienten frekvenssien ($f \leq 2$) takia: r. Poltti poikaa tupakalla, kuumalla esineellä tai kuumalla vedellä; t. Käytti veistä tai ampui. Faktorilatausten kriteeriksi asetettiin lopullisessa faktoriratkaisussa $\geq .30$.

Faktorianalyysit tehtiin myös pojan kokema fyysistä väkivaltaa ja psykologista väkivaltaa kuvaavilla muuttuja-asteikoilla, jotka perustuivat pojan Abuse Forms -haastatteluun ja joiden perusteella myös vastaavat summamuuttujat oli muodostettu. Fyysistä väkivaltaa kuvaavat muuttujat näyttivät muodostavan kolme faktoria: Lyöminen, potkiminen ja töniminen, Harvinainen väkivalta ja Erittäin vakava väkivalta. Niiden yhteiseksi selitysosuudeksi saatiin 47.4 % varianssista. Fyysisen väkivallan muuttujilla saadut tulokset on esitetty Liitetaulukossa 3. Myös psykologista väkivaltaa kuvaavien muuttujien tarkastelussa päädyttiin kolmen faktorin ratkaisuun (ks. Liitetaulukko 4). Faktorit olivat Ankaruus, liian suuret odotukset ja arvostelu, Väheksyntä ja sosiaalisten suhteiden turmeleminen ja Vihamielinen syyttely, muihin vertaaminen ja muu sanallinen väkivalta. Kyseiset faktorit selittivät yhteensä 40.7 % varianssista.

LIITETAULUKKO 3. Rotatoitu faktoriratkaisu (Oblimin): Pojan kokema fyysinen väkivalta (Abuse Forms -haastattelu)

Väkivallan muoto	Faktorilataus	h ²
Faktori I: Lyöminen, potkiminen ja töniminen ($\alpha = .82$, $n = 83$)		
4. lyöty nyrkillä	.96	.76
10. hakattu tai annettu selkään	.63	.53
2. työnnetty, tönitty, kaadettu tai ravistettu	.63	.54
1. läimäytetty tai lyöty kädellä	.62	.55
8. potkaistu tai potkittu	.48	.55
Faktori II: Harvinainen väkivalta ($\alpha = .79$, $n = 89$)		
12. pistelty neuloilla tai muilla esineillä	.83	.69
15. huumattu alkoholilla tai lääkkeillä	.71	.60
Faktori III: Erittäin vakava väkivalta ($\alpha = .82$, $n = 89$)		
6. heitetty esineillä	.82	.73
16. kuristettu tai tukehdutettu	.74	.58
14. sidottu tai riiputettu siten, että tunsi kipua	.67	.39
17. heitetty johonkin tai päin jotakin	.63	.65

Huom. Analyysiin otettiin mukaan muuttujat, joilla luokkien 1 - 5 frekvenssien summa > 2. Faktorilatausten kriteeriksi asetettiin lopullisessa faktoriratkaisussa $\geq .40$.

LIITETAULUKKO 4. Rotaitoitu faktoriratkaisu (Oblimin): Pojan kokema psykologinen väkivalta (Abuse Forms -haastattelu)

Väkivallan muoto	Faktorilataus	h^2	
Faktori I: Ankaruus, liian suuret odotukset ja arvostelu ($\alpha = .83$, $n = 89$)			
e2	koulumenestykseen liittyvät liian suuret odotukset	.76	.66
c2	syntipukkina tai perheen mustana lampaana pitäminen	.69	.59
e9	hyvin ankarat käyttäytymissäännöt, ankara kuri tai tiukka päiväohjelma	.67	.48
a2	ilkeä tai pilkallinen nimittely	.66	.59
e6	joutui kuuntelemaan vanhempien huolia ja ongelmia	.57	.35
i6	kotona kannatettiin kovaa kuria ja järjestystä	.45	.27
Faktori II: Väheksyntä ja sosiaalisten suhteiden turmeleminen ($\alpha = .85$, $n = 89$)			
k4	kotona kävi jatkuvasti sekalaista väkeä	.80	.70
i2	pojalle tärkeistä henkilöistä puhuttiin halventavasti hänen kuultensa tai heistä kerrottiin halventavia asioita	.78	.67
d1	pojan puheita ja tekoja mitätöitiin ja väheksyttiin	.75	.74
e8	poikaa ei päästetty kavereita tapaamaan tai kaverit eivät saaneet tulla kotiin käymään	.75	.51
Faktori III: Vihamielinen syyttely, muihin vertaaminen ja muu sanallinen väkivalta ($\alpha = .75$, $n = 89$)			
b2	jotakuta sisarta tai veljeä suosittiin räikeästi tai avoimesti	.69	.43
b3	jatkuva toiseen lapseen tai nuoreen vertailu itselle epäedullisella tavalla	.67	.48
c1	syyteltiin aiheetta tai syytettiin esim. onnettomuudesta tai jonkun kuolemasta	.66	.46
a3	pojalle puhuttiin kummallisia ja sekavia asioita, jotka aiheuttivat hänessä pelkoa, kauhua tai hämmennystä (esim. henkisesti sairaan tai päihtyneen vanhemman puheet)	.58	.33
b5	avoin kielteisten tunteiden tai vihamielisyyden osoittaminen poikaa kohtaan	.44	.32

Huom. Analysissa oli mukana muuttujat, joilla luokkien 1 - 4 frekvenssien summa > 30. Lopullisten faktorien valinnassa asetettiin faktorilatausten kriteeriksi $\geq .40$.

LITTE 2.

Kirjaa:

Lue vastaajalle seuraava ohje:

Nyt kysyn sinulta tarkemmin erilaisista asioista, joita olet saattanut perheessäsi kokea. Kerro minulle, miten usein olet kokenut seuraavassa mainittuja asioita.

Anna vastaajalle lomake, jossa on seuraavat vaihtoehdot:

ei koskaan.... 0
kerran..... 1
kahdesti..... 2
3-4 kertaa.... 3
5-9 kertaa.... 4
10+ kertaa.... 5

Koodaa kysymykset 235A ja 236A näillä vaihtoehdoilla.

235A. Onko sinua kotona

- läimäytetty tai lyöty kädellä? _____
- työnnetty, tönitty, kaadettu tai ravistettu? _____
- tukistettu? _____
- lyöty nyrkillä? _____
- lyöty esineellä (esim. vyöllä, kepillä, "vitsalla", sähköjohdolla, mailalla, harjalla, viivottimella)? _____
- heitetty esineillä? _____
- pakotettu syömään jotakin, joka ei ole ruokaa (esim. saippuaa, pippuria)? _____
- potkaistu tai potkittu? _____
- syljetty tai purtu? _____
- hakattu tai sinulle on annettu selkään? _____
- poltettu jollakin (esim. lieden levyllä, tupakalla, kuumalla vedellä)? _____
- pistelty neuloilla tai muilla esineillä? _____
- viillelty tai leikattu jollakin esineellä? _____
- sidottu tai riiputettu siten, että tunsit kipua? _____
- huumattu alkoholilla tai lääkkeillä? _____
- kuristettu tai tukehdutettu? _____
- heitetty johonkin tai päin jotakin (esim. seinään, alas portaita)? _____
- ammuttu? _____
- kidutettu (esim. jäsenten murskaaminen, sormien vasarointi)? _____
- pahoinpidelty muulla tavoin (miten? _____)?)? _____

235B. Oletko kokenut mainittua väkivaltaa äidin, isän vai molempien taholta? _____

äiti..... 1
isä..... 2

VANHEMPIA KOSKEVA KYSELY

Päiväys: _____

Vastaajan nimi: _____

Vanhempien nimet:

1. Äiti: _____

2. Isä: _____

**KAIKKI ANTAMASI TIEDOT OVAT EHDOTTOMAN
LUOTTAMUKSELLISIA JA JÄÄVÄT VAIN TUTKIJOIDEN KÄYTTÖÖN.**

LUE VASTAAJALLE SEURAAVA OHJE:

Vanhemmat ja lapset käyttävät monia erilaisia tapoja keskinäisten erimielisyyksiensä selvittämisessä. Sanon nyt joitakin asioita, joita sinä ja isäsi tai sinä ja äitisi olette saattaneet tehdä, kun teillä oli riita. Haluaisin sinun kertovan, miten usein sinä ja vanhempasi toimitte sanotulla tavalla kuluneen vuoden aikana.

Annetaan vastaajalle lomake, johon on merkitty seuraavat vaihtoehdot: 0 = ei koskaan, 1 = kerran, 2 = kahdesti tai kolmesti, 3 = usein, mutta ei kuukausittain, 4 = noin kerran kuukaudessa, 5 = useammin kuin kerran kuukaudessa.

Kertoja vuoden aikana:

	MINÄ	ÄITI	ISÄ
A. keskustelit asiasta rauhallisesti äidin/isän kanssa	0 1 2 3 4 5		
A. keskusteli asiasta rauhallisesti sinun kanssasi		0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5
B. hankit tietoa, joka tuki sinun näkökulmaasi	0 1 2 3 4 5		
B. hankki tietoa, joka tuki hänen näkökulmaansa		0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5
C. toit mukaan tai yritit tuoda mukaan jonkun auttamaan asioiden selvittämisessä	0 1 2 3 4 5		
C. toi mukaan tai yritti tuoda mukaan jonkun auttamaan asioiden selvittämisessä		0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5
D. loukkasit häntä tai kiroilit hänelle	0 1 2 3 4 5		
D. loukkasi häntä tai kiroili hänelle		0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5
E. mökötit tai kieltäydyit puhumasta asiasta	0 1 2 3 4 5		
E. mökötti tai kieltäytyi puhumasta asiasta		0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5
F. lähdit ovet paukkuen ulos huoneesta tai talosta	0 1 2 3 4 5		
F. lähti ovet paukkuen ulos huoneesta			

tai talosta		0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5
G. itkit	0 1 2 3 4 5		
G. itki		0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5
H. teit tai sanoit jotakin vain hänen kiusakseen	0 1 2 3 4 5		
H. teki tai sanoi jotakin vain sinun kiusaksesi		0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5
I. uhkasit lyödä tai heittää jotakin häntä kohti	0 1 2 3 4 5		
I. uhkasi lyödä tai heittää jotakin sinua kohti		0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5
J. heitit, iskit säpäleiksi, löit tai potkaisit jotakin	0 1 2 3 4 5		
J. heitti, iski säpäleiksi, löi tai potkaisi jotakin		0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5
K. heitit jotakin häntä kohti	0 1 2 3 4 5		
K. heitti jotakin sinua kohti		0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5
L. tönäisit häntä, kävit kiinni häneen, vedit hiuksista, ravistelit ankarasti tai tuupit häntä	0 1 2 3 4 5		
L. tönäisi sinua, kävi kiinni sinuun, antoi "tukkapöllyä", ravisteli ankarasti tai tuuppi sinua		0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5
M. läimäytit häntä	0 1 2 3 4 5		
M. läimäytti sinua tai antoi sinulle selkään		0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5
N. potkaisit, purit tai löit häntä nyrkillä	0 1 2 3 4 5		
N. potkaisi, puri tai löi sinua nyrkillä		0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5
O. löit tai yritit lyödä häntä jollakin	0 1 2 3 4 5		
O. löi tai yritti lyödä sinua jollakin		0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5
P. hakkasit hänet	0 1 2 3 4 5		
P. hakkasi sinut		0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5
Q. kuristit häntä	0 1 2 3 4 5		
Q. kuristi sinua		0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5
R. poltit häntä tupakalla, kuumalla esineellä tai			

kuumalla vedellä

0 1 2 3 4 5

R. poltti sinua tupakalla,
kuumalla esineellä tai
kuumalla vedellä

0 1 2 3 4 5 0 1 2 3 4 5

S. uhkasit häntä veitsellä tai
aseella

0 1 2 3 4 5

S. uhkasi sinua veitsellä tai
aseella

0 1 2 3 4 5 0 1 2 3 4 5

T. käytit veistä tai ammuit

0 1 2 3 4 5

T. käytti veistä tai ampui

0 1 2 3 4 5 0 1 2 3 4 5

U. muuta: _____

0 1 2 3 4 5

U. muuta: _____

0 1 2 3 4 5 0 1 2 3 4 5

Mitkä sinusta olivat kolme vakavinta riitaa tai erimielisyyttä sinun ja
vanhempiesi välillä lapsuutesi ja nuoruutesi aikana?

Isän kanssa:

1. _____
2. _____
3. _____

Mikä edellä olevista erimielisyyksistä tai riidoista oli sinusta kaikkein suurin?

1 2 3

Äidin kanssa:

1. _____
2. _____
3. _____

E. Mikä edellä olevista erimielisyyksistä tai riidoista oli sinusta kaikkein suurin?

1 2 3

LASTA KOSKEVA KYSELY

Päiväys: _____

Vastaajan nimi: _____

Lapsen nimi: _____

Lapsen syntymäaika: _____

**KAIKKI AN TAMASI TIEDOT OVAT EHDOTTOMAN
LUOTTAMUKSELLISIA JA JÄÄVÄT VAIN TUTKIJOIDEN KÄYTTÖÖN.**

LUE VASTAAJALLE SEURAAVA OHJE:

Vanhemmat ja lapset käyttävät monia erilaisia tapoja keskinäisten erimielisyyksiensä selvittämisessä. Sanon nyt joitakin asioita, joita sinä tai puolisesi olette saattaneet tehdä, kun teillä on ollut ongelmia _____ (lapsen nimi) kanssa. Haluaisin sinun kertovan, miten usein sinä ja puolisesi toimitte sanotulla tavalla kuluneen vuoden aikana:

Annetaan vastaajalle lomake, johon on merkitty seuraavat vaihtoehdot: 1 = kerran, 2 = kahdesti, 3 = 3-5 kertaa, 4 = 6-10 kertaa, 5 = 11-20 kertaa, 6 = yli 20 kertaa, 0 = ei koskaan. Kunkin tapahtuman A - U kohdalla kysytään ensin vastaajan käyttäytymisestä kuluneen vuoden aikana ja sitten kumppanin käyttäytymisestä. Jos vastauksena on "ei koskaan", kysytään "Onko tätä koskaan tapahtunut?".

	SINÄ	PUOLISOSI	Onko tätä koskaan tapahtunut?
			1 = kyllä 0 = ei
A. keskustelit asiasta rauhallisesti _____:n kanssa	1 2 3 4 5 6 0		1 0
A. keskusteli asiasta rauhallisesti _____:n kanssa		1 2 3 4 5 6 0	1 0
B. hankit tietoa, joka tuki sinun näkökulmaasi	1 2 3 4 5 6 0		1 0
B. hankki tietoa, joka tuki hänen näkökulmaansa		1 2 3 4 5 6 0	1 0
C. toit mukaan tai yritit tuoda mukaan jonkun auttamaan asioiden selvittämisessä	1 2 3 4 5 6 0		1 0
C. toi mukaan tai yritti tuoda mukaan jonkun auttamaan asioiden selvittämisessä		1 2 3 4 5 6 0	1 0
D. loukkasit häntä tai kiroilit hänelle	1 2 3 4 5 6 0		1 0
D. loukkasi häntä tai kiroili hänelle		1 2 3 4 5 6 0	1 0
E. mökötit tai kieltäydyit puhumasta asiasta	1 2 3 4 5 6 0		1 0
E. mökötti tai kieltäytyi puhumasta			

asiasta	1	2	3	4	5	6	0	1	0
F. lähdit ovet paukkuen ulos huoneesta tai talosta	1	2	3	4	5	6	0	1	0
F. lähti ovet paukkuen ulos huoneesta tai talosta	1	2	3	4	5	6	0	1	0
G. itkit	1	2	3	4	5	6	0	1	0
G. itki	1	2	3	4	5	6	0	1	0
H. teit tai sanoit jotakin vain hänen kiusakseen	1	2	3	4	5	6	0	1	0
H. teki tai sanoi jotakin vain hänen kiusakseen	1	2	3	4	5	6	0	1	0
I. uhkasit lyödä tai heittää jotakin häntä kohti	1	2	3	4	5	6	0	1	0
I. uhkasi lyödä tai heittää jotakin häntä kohti	1	2	3	4	5	6	0	1	0
J. heitit, iskit säpäleiksi, löit tai potkaisit jotakin	1	2	3	4	5	6	0	1	0
J. heitti, iski säpäleiksi, löi tai potkaisi jotakin	1	2	3	4	5	6	0	1	0
K. heitit jotakin häntä kohti	1	2	3	4	5	6	0	1	0
K. heitti jotakin häntä kohti	1	2	3	4	5	6	0	1	0
L. tönäisit häntä, kävit kiinni häneen, annoit "tukkapöllyä", ravistelit ankarasti tai tuupit häntä	1	2	3	4	5	6	0	1	0
L. tönäisi häntä, kävi kiinni häneen, antoi "tukkapöllyä", ravisteli ankarasti tai tuuppi häntä	1	2	3	4	5	6	0	1	0
M. läimäytit häntä tai annoit hänelle selkään	1	2	3	4	5	6	0	1	0
M. läimäytti häntä tai antoi hänelle selkään	1	2	3	4	5	6	0	1	0
N. potkaisit, purit tai löit häntä nyrkillä	1	2	3	4	5	6	0	1	0
N. potkaisi, puri tai löi häntä nyrkillä	1	2	3	4	5	6	0	1	0
O. löit tai yritit lyödä häntä jollakin	1	2	3	4	5	6	0	1	0
O. löi tai yritti lyödä häntä jollakin	1	2	3	4	5	6	0	1	0
P. hakkasit hänet	1	2	3	4	5	6	0	1	0
P. hakkasi hänet	1	2	3	4	5	6	0	1	0

Q. kuristit häntä	1 2 3 4 5 6 0	1 0
Q. kuristi häntä	1 2 3 4 5 6 0	1 0
R. poltit häntä tupakalla, kuumalla esineellä tai kuumalla vedellä	1 2 3 4 5 6 0	1 0
R. poltti häntä tupakalla, kuumalla esineellä tai kuumalla vedellä	1 2 3 4 5 6 0	1 0
S. uhkasit häntä veitsellä tai aseella	1 2 3 4 5 6 0	1 0
S. uhkasi häntä veitsellä tai aseella	1 2 3 4 5 6 0	1 0
T. käytit veistä tai ammuut	1 2 3 4 5 6 0	1 0
T. käytti veistä tai ampui	1 2 3 4 5 6 0	1 0
U. muuta: _____	1 2 3 4 5 6 0	1 0
U. muuta: _____	1 2 3 4 5 6 0	1 0

LIITE 4.

Asiakirjatietoihin perustuvat muuttajat

- * *Asiakirjoissa mainittu poikaan kohdistunut ruumiillinen kuritus tai väkivalta*
 - asiakirjoissa on mainittu ruumiillisesta kurituksesta tai väkivallasta
 - asiakirjoissa ei ole mainittu ruumiillisesta kurituksesta tai väkivallasta

- * *Pojan kotona näkemä fyysinen väkivalta*
 - on nähnyt väkivaltaa kotona
 - ei ole nähnyt väkivaltaa kotona

- * *Vanhempien väliset riidat ja pahoinpitely*
 - asiakirjoissa ei mainintoja ristiriidasta
 - vanhempien välisiä ristiriitoja tai jatkuvaa riitelyä
 - puolison pahoinpitelyä

- * *Äidin alkoholiongelmat*
 - äidillä alkoholinkäyttöä tai alkoholismia
 - ei mainintoja asiakirjoissa

(Huom. Konfiguraatioanalyysissä käytetty muuttuja)

- * *Isän alkoholiongelmat*
 - isällä alkoholinkäyttöä tai alkoholismia
 - ei mainintoja asiakirjoissa

- * *Vanhempien avioero*
 - vanhemmat ovat eronneet
 - vanhemmat eivät ole eronneet

- * *Äidin lapsuudenaikaiset väkivaltakokemukset*
 - on kokenut lapsuudessaan fyysistä väkivaltaa vanhempiensa taholta
 - ei ole kokenut lapsuudessaan fyysistä väkivaltaa vanhempiensa taholta

(Huom. Muuttuja perustuu sekä äidin haastattelussa antamiin tietoihin että poikaa koskevista asiakirjoista saatuun tietoon)

- * *Äidin alkoholiongelmat*
 - alkoholistinen elämäntapa
 - ei mainintoja asiakirjoissa

(Huom. Äitiä koskevissa korrelaatiotarkasteluissa käytetty muuttuja)

- * *Äidin mielenterveysongelmat*
 - äidillä psyykkisiä ongelmia
 - ei mainintoja asiakirjoissa

* *Äidin rikollisuus*

- äiti tuomittu rikoksesta
- ei mainintoja asiakirjoissa

* *Äidin ikä*

- asiakirjoissa ilmoitettujen äitien syntymävuosien pohjalta muodostettiin äidin ikää kuvaava jatkuva muuttuja

* *Perheen taloudellinen tilanne*

- perheellä on ollut taloudellisia vaikeuksia
- perheellä ei ole ollut taloudellisia vaikeuksia

* *Perheen lasten lukumäärä*

- jatkuva muuttuja